El pobre Enrich

LLEGENDA DRAMÁTICA DE
GERHART HAUPTMANN

TRADUCCIÓ DE
MARCH JESÚS BERTRÁN.

EL POBRE ENRICH

Gerahrt Hauptmann

El Pobre Enrich

LLEGENDA GERMANICA EN CINCH ACTES

TRADUCCIÓ DE «DER ARME EINRICH» PER MARCH JESÚS BERTRÁN.

BARTOMEU BAXARIAS-EDITOR
Passatge de Mercader, 10, interior.
BARCELONA. — 1909.

PERSONATGES

Enrich von der Auc
Hartmann von der Auc
El vassall Gottfried
Brigida
Ottegebe
El monjo Benet
Ottacher
Cavallers y homes de paratge y servents del Castell

Aquesta traducció va representarse per primera vegada al Teatre Principal, la nit del 13 de Mars de 1909, baix l'adjunt repartiment:

Enrich von der Auc. . . .	Sr. Gimenez
Hartmann von der Auc. . .	» Ballart
El vassall Gottfried	» Bozzo
Brígida	Sra. Morera
Ottegebe	Srta. Xirgu
El monjo Benet.	Sr. Guitart
Ottacher.	» Mas
Cavaller primer	» Vinyals
» *segón*.	» Munt
» *tercer*	» Codina
» *quart*.	» Capdevila
» *quint*.	» Amorós

Cavallers y homes de paratge y servents del castell

ACTE PRIMER

La masía del vassall Gottfried; la paret davantera acaba punxaguda y té'l portal ab esgrahons a l'esquerra. A primer terme un olm y al seu peu una taula de pedra ab un banch de fusta. Darrera del olm se veuhen camps de verdor y en el llur primer terme bons munts de fruita. A l'horitzó turonets ab boscam; ensà y enllà grupus de pins-abets.

ESCENA I

GOTTFRIED *y* OTTACHER

(Gottfried escombra la fullaraca y els branquillons de la taula de pedra. Ottacher, fadrí d'uns quaranta anys, va armat y enllestit per muntar a cavall. Camina curantse de no fer soroll ab els esperons; està capficat. Al veure a Gottfried se sopta y el seu rostre de negra barba y naturalment pàlid muda la color.)

GOTTFRIED

Alabat sigui'l nom de Jesús.

OTTACHER

Per sempre ho sigui.

GOTTFRIED

Ahont aneu tant d'hora?

OTTACHER

Eh?... Vaig de cassera... a cavalcar... a cassar cérvols... Què sé jo!

GOTTFRIED

No us trobarà a faltar nostr'amo?

OTTACHER *(confós)*

No ho crech, per més que no m'extranya-

ría... una ordre seva... Ep, mestre! Que us penseu que vuy dir?... Tot va com Deu vol, y quan la cosa pinta malament... Ja torno... emprò...

GOTTFRIED

No us entench gota. Què ha passat quelcom a casa vostra?... Una desgracia...

OTTACHER

Ptsch! Quelcom si, es cert... tranquiliseuvos!... Si... si... tinch d'anarmen... la mare y la germana també... enutjosos afers... Compreneu?... Què heu de compendre!... Vuy combatre ab Satanàs... Si encara visquessin aquells qui lluitaven en terres d'heretges, bé podría dirho.

GOTTFRIED

Què us passa donchs? Que esteu malalt encara?

OTTACHER

No; Deu ens lliuri dels mals lletjos, com dels rius dolents y de totes les culpes, com de la pesta. Encara estich fort y sà, y nèt de sanch espero restar sempre. El mon es dolent y plè de diables, mes el bon Jesús me'n guarda, que ab forsa sanch de turchs m'he guanyat l'absolució... y bons presents als clergues; porto el pit folrat d'encenalls de la creu del pais beneit, y això'm dona més forsa que una cuirassa... emprò a voltes m'esvero... tinch d'anarmen... he somniat coses de dolent pronòstich... y tots som mortals y hem de guardar la pell... *(Se'n va)*

GOTTFRIED

(*mirant com Ottacher s'allunya*)

Adeu, ansia, treu el teu cavall de l'estable, cavalcahi, esperònal y vesten.

ESCENA II

(*Surten* BRÍGIDA *y* OTTEGEBE *de la masía.* BRÍGIDA *es tota una matrona d'ulls aixerits y posat de bona dòna.* OTTEGEBE *una donzella pàlida que tot just comensa'ls viaranys de la vida, ulls grossos y foscos, cabell ros, gairabé daurat y ab les trenes lligades ab cintes vermelles y grogues. Mare y filla porten les tovalles y el parament de taula.*)

BRÍGIDA

Ahont pararé la taula per nostr'amo, Gottfried? Eh! Gottfried!

GOTTFRIED

(*desvetllantse de les seves preocupacions*)

Que'm crides?

BRÍGIDA

Es clar, home. La cervesa es calenta, el peix es cuit y la nata a punt, ben debatuda. Ahont vols que serveixi a nostr'amo?

GOTTFRIED

(*senyalant la taula de pedra*)

Mira, aquí mateix: aquí ahont abans dinava sempre. No es, aixís, noya? Aquí hi estarà a tot son plaer.

OTTEGEBE

(*fa que sí ab el cap*)

Sí, pare. No hi ha mèl fresca per brescar encara?

GOTTFRIED (*ab extranyesa*)

Quí t'ha posat aquesta cinta en el cabell?

OTTEGEBE

La cinta?...

GOTTFRIED

Sí, la cinta vermella!

OTTEGEBE

(*posantse encesa y confosa*)

Ahont?

GOTTFRIED

(*frissós y ab impaciencia*)

En el teu cabell. (*Ottegebe s'avergonyeix y no contesta*)

BRÍGIDA

Ja t'ho he dit que'l teu pare 't renyaría, quan te vegés.

(*Ottogebe se torna pàlida altre cop, s'esforsa per no plorar, rebat la cinta del cabell per terra y se'n va corrent*)

ESCENA III

BRÍGIDA *y* GOTTFRIED

BRÍGIDA

Era per agradar al nostre digne senyor. Ara se'n ha donat vergonya.

GOTTFRIED

Vigila, Brígida, a la noya, que no fassi enfadar a nostr'amo; ell ja no es cap bailet com abans que ella era tota petitoya y la mainada s'enquietava.

BRÍGIDA

M'apar que avuy no fa pas bona cara.

GOTTFRIED

No ho sé pas! Ahir el vaig veure de bon matí ab els ulls ben riallers, quan va sortir de cassera y ensenyava als cavallers l'eixida curullada d'herbey, que ell esmicolava ab l'espasa. Va prendre comiat tan alegrament que may

ningú hauría pogut pensar que per un home tan honrat y altiu, hi hagués passat una ombra de pesar. Quan l'he vist avuy, gairebé no'l coneixía!

BRÍGIDA

M'extranya molt que vagi de cassera en aquest temps puig diuhen que té de casarse... No comprench com se fica en aquest recó de mòn.

GOTTFRIED

Els grans senyors tenen fal-leres extranyes y no som nosaltres ningú per bescantarlos.

BRÍGIDA

Es molt cert, però com que'l seu criat bromejant anit ab els altres, va donar entenent ab mitges paraules quelcom de la lley de Moisés y com que's diu que aquí's renta als malalts de la lepra y del verí, a casa nostra...

GOTTFRIED

Quí ho diu això?

BRÍGIDA

Ottegebe, la noya, ho diu.

GOTTFRIED

Escolta, Brígida, clou d'un cop les orelles a tota lley de murmuracions dolentes. Nostr'amo frueix del seu cabal judici y està al cim del seu favor; es imperial y per això l'enveja aquell que guarda les claus de Sant Pere. Els xerraires escampen els pecats d'altri y... may falten babaus que se'ls escolten.

BRÍGIDA

Me sembla que ara puja pel viarany de les estepes blanques

GOTTFRIED

Si que es ell.

BRÍGIDA

No va tan tivat com abans: sembla geperut.

GOTTFRIED

Guárdat la boca, que molt serà que no'l fassis enfadar, si es que la tens oberta.

BRÍGIDA

Mira com guaita fit a fit l'aubada.

GOTTFRIED

Si que es ell; jo me'n vaig, y tu, Brígida, li pregues que s'assegui a taula, mes ab bona criansa y poques paraules; després li demanes llicencia y te'n vas.

BRÍGIDA

No t'amoinis, vellet.

ESCENA IV

(ENRICH VON AUC *camina lentament y concirós. La figura es delicada y distingida, els cabells solts, la barba punxaguda, pàlid y ben vestit; els ulls blaus, grans y inquiets y la cara groga*).

BRÍGIDA

Deu vos guard.

ENRICH

(*aixeca'l cap y adonantsen en aquell moment, respón depressa*) Deu vos guard, mare.

BRÍGIDA

Aquesta es la vostra taula, si sou servit, preneu la bona voluntat, que no's pot fer gran cosa en una masía.

ENRICH

Anit m'ha semblat sentir picarols de mules a l'eixida. Oy, Brígida?

BRÍGIDA

No, senyor.

ENRICH

No? Vers mitja nit. (*Brígida fa que no ab*

el cap). Me sab greu; voldría tenir els meus llibres aquí...

BRÍGIDA

Teniu algún desitg?

ENRICH

Sí... molts!

BRÍGIDA

Vuy dir, algún que us pugui complaure.

ENRICH

Algún en que puguis complàurem, Brígida? No... Potser,—veyam—no, ara no; potser... Dèixem estar, ja t'ho agraheixo.

BRÍGIDA

Que us fassi bon profit.

ESCENA V

(*Quan Enrich resta sol, posa la mà planera en la soca de l'olm, mira enlaire y diu pausadament ab serenitat solemnial*).

ENRICH

Encara ets plè de fulles, olm meu, més sapat que may t'aixeques enlaire, fresch de la matinada clara... y potser l'alé de plata del gel proper, demà mateix t'esfulli... Tu no't mous, tot al teu entorn, a Deu adora, no es l'home solament, no soch jo sol .. Pau, torna a mi!... Te sento aprop, descansant sobre l'herbey de la planura, patint potser sota l'ombra dels pins del bosch de la meva infantesa, aprop de la meva testa envolcallantla. Si estás en el pais ahont vaig neixer y en el redors d'aquesta mateixa casa, sigues el meu germà y el meu amich.

ESCENA VI

GOTTFRIED

(*surt per la porta de la masia*)

Deu vos guard, amo y senyor.

ENRICH

Bon día, vellet.

GOTTFRIED

No he vist en la meva vida un amo tant bó com vos, ni que sigui més matiner, puig encara no dono el primer pas, a trench d'auba, ja trobo al hoste més volgut y al senyor més gentil. Això'ns fa avergonyir a tots nosaltres y a mí més que cap. Jo soch un toca-sòn comparat ab vos. Jo si que fora un mal hoste.

ENRICH (*comensa a esmorzar*)

No t'apenis per mi, amich. Jo abans dormía en mitg del brugit paorós de la batalla, com en els patis dels palaus dels prínceps, ahont día y nit grinyolen les portes en els llurs golfos. Tant me feya els renills dels cavalls, com els crits dels mossos que may callen... jo dormía com un sòch. Aquí tot està tranquil, però com que la tranquilitat no la sento en els meus dintres, no descanso, y mentres al defora els estanys y aigua-molls semblen de plata y la lluna argenta la plana y enllà d'enllà els gossos vigilen y els grills canten tot baix, jo aquí, dintre del meu cap, sento l'estrépit de gent que hi dansa, y crits de guerra y cants de festa y paraules extranyes que no puch capir, ni puch fer que callin.

GOTTFRIED

No heu dormit bé aquesta nit?

ENRICH

La sòn es un refugi y acull als que no tenen casa. No penses com jo?

GOTTFRIED

Sí, nostr'amo.

ENRICH

Me pots ben creure. La costum no'm deixa dormir de molts anys ensà, y'm fa aixecar del llit soptadament, gairebé sempre abans de que el sol se deixondi y a voltes abans de mitja nit. T'ho dich perque no us extranyi y'm deixeu en pau.

GOTTFRIED

Senyor, aquesta casa ahont viviu es casa vostra, y vostra es la terra que petgeu. Com podeu dir «deixeume en pau»? Desperteunos a tots, si així us plau, y si voleu vetllarem tota la nit.

ENRICH

Dormiu tranquils, que per vosaltres s'ha fet el descans, rescabalador de les fadigues de la jornada. De què'm servirien les centinelles? Grans mercès; regonech, agrait, la bondat del teu cor, que fa tants anys que vaig conèixer, quan jo era noy! Més jo no vinch a robarte'l teu cor, ni la seva arca d'or, solament te prego, vellet meu, que no'm neguis la teva llar, ahont vuy estar sol, ab mí mateix.

GOTTFRIED (*Pausa. Va per retirarse*)

Permeteu?

ENRICH

No, sentat. No has entés això que t'he dit. Vina. M'agrada veure aprop meu el teu cap nevat y escoltar la teva amorosa veu de pare. Tornarla a escoltar després de tants anys! No t'enutjarás pas, quan sàpigues que soch foraster, més foraster de lo que tu't creus, en aquest indret senzill ahont tu treballes; jo soch més italià que alemany; però espero que tu'm donguis la teva mà alemanya perque necessito estrènyerla entre les meves; pensa que es una altra mà alemanya que l'estreny!

GOTTFRIED

(*Agenollantse, vol agafar ab abdugues mans la destra de l'Enrich qui no sols no li allarga, sinó que la retira ab violencia*).

Vos italià, senyor? No ho vulgui el dols Jesús. Si no fossiu vos, mestre, de la moral alemanya y espill de cavallers alemanys, ahont tindría jo de cercar caritat y valor en paisos d'Alemanya? Vos sou tant alemany com aquest arbre, y nascut de neta sanch alemanya, y net vos heu conservat. Els ulls d'estrella del curador de Roma no lluen tant clars.

ENRICH (*capficat*)

Hum! Pot esser. També s'estima'l diamant tal com tu dius, y un diamant el pot portar un pobre Llàtzer. Però no'm parlem més: «al Cèsar lo que és del Cèsar». Prou! Séntat aquí y cóntem altres coses; baldament lo que canta'l gall ab les gallines, a l'eixida y al corral, me semblarà un concert més encisador que l'anyorívol esplay de l'aucellada. (*Pausa*). Quants cavalls tens? Quantes vaques? Responen els camps als afanys del teu treball y les teves suors? Com se presenten les cullites, els fruits, els grans, el vi? Això es lo que m'interessa y lo que vuy saber. Què tinch de ferne, ni què se me'n dòna dels turchs, dels güelfos y gibelins, ni del curador de Roma? No me'n parlis més.

GOTTFRIED

Senyor, si no sé de modos; ja m'ho pensava... y si us enutjo, vos prech que'm feu la mercé de dirmho; faré un esfors per expressarme d'una manera més noble y digna de vós.

ENRICH

Enllà d'enllà, al cim de la carena, ahont hi ha'l termenal del camp y el bosch comensa, no hi ha un planter de besses?

GOTTFRIED

Sí, nostr'amo.

ENRICH

Quan baixant, anit, de retorn vaig passarhi, hi vaig trobar un estol d'infants cantant l'Ave-María y al ensemps, vaig veure aprop del viarany una foguera llengotejant d'entre les pedres. Vaig deixar el cavall y sense fer remor me vaig acostar als noys y noyes qui al entorn del foch joguinejaven. Me semblava una visió de llanterna màgica y els vaig dir: «Ey! Adeu, bruixetes, què couèu el pà dins la foscuria?» Just vaig dirho, quan de sopte s'esquitlla la mainada. Solament una noya hi va restar aprop del foch, esperant callada, mirantme esporuguida «Ja has cantat prou?» vaig dirli, y rès me va respondre.

GOTTFRIED

- Perdoneula, senyor, era Ottegebe, la meva filla, bon tros ferrenya, y ab més rareses, que moltes nits ni a la seva mare ni a mí, ens deixa aclucar els ulls.

ENRICH

Sí, tens rahò, també'm va semblar a mí prou extranya la noyeta.

GOTTFRIED

Oidà! Si vos ja la coneixèu, que prou l'havíeu portada a cavall, forses vegades Allavors ja era poruga com una tòrtora entre'ls blats. Vos l'atreieu y èreu l'únich qui la podieu ajovar.

ENRICH

Sí, en aquell temps, prou m'en recordo! Quan jo tornava, a nit entrada, de cassar cérvols entre montanyes, si un xich cansat, bon tros alegre, el meu primer. Deuvosguard era per la noya, a qui saludava alegrament com si fos la meva petita muller. Oh! En aquells jorns se'm explayava'l cor y un eixam de mosquits bojos me ballaven dins del caperró. Ja ho sé! Ja ho sé! Oviro ara tan llunyana, la meva joyo-

sa infantesa d'or, que al veure a Ottegebe, la meva petita muller, m'apar tant forastera, com si la meva gossa Diana no hagués may llepat la seva cara riallera y les seves manetes blanques; com si jo no hagués may amoixat els seus cabells d'or y no l'hagués regalada ab alguna tonada de cassera, ab la meva botzina, per distrèurela! Y tants cops com ho havía fet!

ESCENA VII

(OTTEGEBE *arriba corrent y porta unes bresques en un platet*).

GOTTFRIED

Mireula, senyor.

ENRICH

Què'm portes?

OTTEGEBE

(*gairebé sense poguer respirar*)

Bresques tendres, senyor.

ENRICH

Mira, mira com parla; me creya que eres muda. Aixís m'agrada, y ja que ho sé, tens de seure aquí y respondre a lo que't pregunti. Apa. Què rumíes ara? Què tens por? Oh! Jo soch manyach, manyach... Tu no t'ho penses bé lo mansoy que soch! A veure: Còm te trobes?

OTTEGEBE

(*recelosa y encongida*)

Bé!

ENRICH

Vaja, rès més que bé?

OTTEGEBE

(*ab prou feines pot enrahonar de por que té*)

Si, senyor.

ENRICH

Aixís m'agrada. Mira l'Emperador Frederich, ab tot y dur corona d'or, només té penes y mals de cap sens nombre; tu, nena, ets més rica que ell, y que jo, ja ni cal dirho. No t' aburreixes may aquí dalt? (*Ottegebe fa que no ab el cap)* Còm ho fas, donchs, per no aburrirte may?

OTTEGEBE

(*resta un moment confosa y sense respondre, fins que per fi diu:)*

Reso.

ENRICH

Ja es bona cosa resar! Y a quin sant tens més devoció?

OTTEGEBE *(com abans)*

La Verge m'ha curat ja una volta!

ENRICH

Sí? Si a tu t'ha curat! y a mí'm dona ferides. També la Verge pot donar ferides, creume. (*Ottegebe fa que no ab el cap violentment.*)

GOTTFRIED

No'n feu cabal, senyor. Penseu que fa poch que ha curat.

ENRICH

Per què amaga la mà dreta?

GOTTFRIED

Còm, senyor?

ENRICH

Per qué amaga la seva maneta?

GOTTFRIED

Veyam, noya...

OTTEGEBE

No, pare!...

GOTTFRIED

Eh? Què es això? Nostr'amo t'ho mana; apa, donchs, veyam la mà.

BRÍGIDA (*desde dintre*)

Gottfried!

OTTEGEBE

La mare crida (*vol anarsen*)

BRÍGIDA (*desde dintre*)

Gottfried!

GOTTFRIED

Permeteu, senyor.

ENRICH

Veshi. (*Gottfried se'n va.*)

ESCENA VIII

ENRICH

Díguem ara, depressa. Me coneixes encara? (*Ottegebe fa que sí exageradament.*)

ENRICH

Quí soch?

OTTEGEBE

Nostr'amo.

ENRICH (*ab certa tristesa*)

La serp té'l seu cau, l'aucell el seu niu, la guineu la seva llodriguera... però l'home a qui tu dius «senyor» no té refugi. A cada petjada meva la terra'm crema com foch de l'infern!... Per què te'n rius?

OTTEGEBE

(*havia comensat a fer grans rialles histèriques; s'aguanta per no riure y torna a riure ab desconfiansa y ab por.*)
Jo?

ENRICH

Còm me dich?

OTTEGEBE (*tremolosa*)

Enrich.

ENRICH

Enrich... Y què més?

OTTEGEBE (*com abans*)

Te dius Enrich, comte d'Auc, senyor.

ENRICH

Bé ho sab Deu que axís me dich. Y desde quan me coneixes?

OTTEGEBE (*com abans*)

Desde quan?

ENRICH

Desde quan, si.

OTTEGEBE (*com abans*)

Desde... desde fa dos anys.

ENRICH

Desde fa dos anys? Pla sembla que t'enga nyes. El darrer cop que vaig estar aquí, t'ho juro, fa més de nou anys, y de llavors ensà que no he tornat més.

OTTEGEBE

(*extraordinariament confosa*)

Jo era petita encara.

ENRICH

Oh! Si, éres molt petita. Veus com no prens bé la mida del temps? Fa dos anys, nena, que aquest hoste que ara es aquí menjant pa pastat a casa teva en aquesta taula de pedra que no pot esser més sencilla, s'estava en palaus de marbre ab brolladors ahont hi nedaven peixos d'or, y les galledes dels pous eren de plata, y de per tot ahont l'esguard podía atenyer n'eixíen fums d'encens, y els jardins encisadors eren curullats arreu de tarongina. Oh! Filla meva, tu qui no has somniat jamay semblants paradissos, no sabs com la

seva fastuositat ens en ofega'l goig, dolsament, pesadament... la canya d'Indies s'amaga vora els cedres, els boscos d'acacies s'extenen com florides catifes, sanch blava de flors sembla la mar qui llepa les escales de marbre, tot gronxolant les góndoles, espurnejantes de pedres precioses, d'or y porpra y en tant sents un ritme suau: es l'esclava qui canta: «També aquí floreix la prosperitat...» y ab melangía va cap els xiprers y treu galledes de plata y't volta, t'emborratxa ab paraules extranyes, qui porten el bull ardent de l'ànima y tu beus l'aigua sadolla de perfums que porta'l vent d'Occident y t'ofega manyosament ab suavitat traidora. Mes prou d'això. Ara m'estich aquí y no soch a Palerm ni a Granada. Te prego que'm contis tot lo que sabs de mí, després d'un temps que es tan llarch en veritat y que tu trobes tan curt.

OTTEGEBE (*sugestionada*)

Rès, senyor; rès més.

ENRICH

No't crech. Rès més, que rès? Menys ja no pot esser y ho trobo massa poch per una noya qui té uns ulls tan grans y de tanta virior. Escolta, que't vuy parlar de vères, petita Ottegebe. Santa Ottegebe! Qué tens resplendors de santa ab el teu vestidet de fil y seda. Digues: com te deya jo en aquell temps passat? Com? Digues: com te deya jo quan tu m'estimaves més que a la teva mare, eh? Diguesmho.

OTTEGEBE

(*Desviada y confosa's balandreja mastegant la punteta del davantal o del mocador que porta al coll, y a voltes riu, més desseguida calla espantada y anguniosa y s'amaga sota la taula, tot graciosament com si jugués a fet-a-amagar. A les insinuacions d'Enrich acaba per contestar ab paraules isolades y com si parlés a cau d'orella*). La-meva-petita-muller.

ENRICH

Axís m'agrada. La meva petita muller! No trigarà gayre a dirtho de veres algún pagès sapat, com jo abans t'ho deya bromejant. (*Ottegebe s'esglaya y's posa pàlida, ab palidesa de mort. De sobte's posa a còrrer*). Ahont vas?

OTTEGEBE (*s'atura tremolant*)

Me semblava que'm cridaven.

ESCENA IX

OTTEGEBE *se'n va, a temps que entra* GOTTFRIED

GOTTFRIED (*sospirant*)

Es una noya que no l'entench. Sabeu què acaba de fer? La seva mare l'ha trobada tallant les bresques y treyent la mel de dintre dels ruscos mateixos: es clar, tota ella va picada de pit y mans y sobretot de la mà dreta... y aquesta bogería l'ha feta perque a mí se'm va oblidar de posarvos mel fresca a taula, malgrat l' encàrrech que ella'm va fer que no faltés.

ENRICH (*extranyat y rient alhora*)

Què diheu ara? Per donarme un xich de dolsor, s'ha deixat picar per les abelles. (*Riu a bell esclat*). Escolteu: crideu al meu criat y digueuli que furti de la sella del meu cavall una cadena que té una lluna d'or. Vuy regalarla a la meva petita muller, de veres. Au, què feu parat?

GOTTFRIED (*ab extranyesa*)

El criat se'n ha anat...

ENRICH

Què? Qui se'n ha anat?

GOTTFRIED

Ottacher, el vostre servidor.

ENRICH

Què vol dir que se'n ha anat? Qui li ha donat permis?

GOTTFRIED

Jo'm pensava que vos, Senyor, ho sabícu!...

ENRICH

(*pensatiu al comensament y després ab efusió*)

Jo tinch de saberho però no ho sabré (*s'aixeca y passeja per l'escena pàlid y aguantant el seu disgust*). Paciencia! .. Y tu també n'has de tenir ab mí de paciencia. Escolta! El per què jo he tornat a aquest sepulcre embaumat y verd dels pinars de casa teva, prou que'l sabràs un jorn; no es hora encara. Empró per la voluntat de Deu, acullme mentrestant, com si jo no fos Enrich d'Auc, sinó un pelegrí que demana refugi... refugi y santa pau!...

GOTTFRIED

Digne senyor...

ENRICH

Si jo vingués com a senyor, no hauría vingut ab no més que un criat fidel, qui deixa sol al seu amo. No'l puch escanyar, ni puch pegarli. No, lo que'm donis té d'esser de bon grat. No vinch a cobrar l'or dels tributs sinó a implorar caritat. Gottfried, demano caritat.

GOTTFRIED

Les meves orelles m'enganyen, senyor. El poderós Enrich d'Auc prega a un pobre pagés, y al seu humil vassall li demana mercés, refugi y caritat?

ENRICH

Sí, el poderós Enrich d'Auc, ha esdevingut el pobre Enrich d'Auc. Ab això t'ha de bastar per ara, Gottfried. Prous díes venen... díes... hores... díes... ah! llarchs díes y llargues hores... allavors tocarà l'arpa del meu sentiment sens fí una cansó... té faré pena y ah! tal vol-

ta't farà fàstich això que ara'm preguntes ab l' esguard y ab les paraules... Me quedo a casa teva setmanes, mesos! anys!... y quan me despendré de vosaltres... allavors... Mes, no'n parlém d'això. Fora embromarho ara; ja se sabrà algún día... No insisteixis, paciencia! El meu cor que no té pau, té de cercarne sens descansar! Si tu, bon home, poguessis fermen mercé del teu tresor de pau... la meva ànima'n té més sed que dels tresors de Saladí. (*Se'n va pausadament. Gottfried, molt extranyat, guaita com Enrich se'n va. Arriba Brígida, alterada*).

BRÍGIDA

Se'n va nostr'amo?

GOTTFRIED

Ho entens tu, això?

BRÍGIDA

No, Gottfried; ni a ell, ni a la noya tampoch. Ella s'està allà dintre, plorant y dihent: «Hauría de salvarlo».

GOTTFRIED

De què?

BRÍGIDA

Ella diu: «Preguntaho al Pare Benet».

TELÓ

ACTE SEGON

La cuina de la masía de Gottfried. Els fogons estàn encesos y a la llar també hi ha foch y molt de sutge. Utensilis de metall y de terrisa pengen de les parets, aixís com pesses d'armadura y espasas. En un recó un reclinatori en front d'un Sant Crist; una taula llarga y senzilla ab banchs, a la dreta; aprop dels fogons una cadira vella de cuiro y als seus peus, servint de catifa, una pell de cérvol. Sobre dels fogons algunes banyes de cérvol, una de bisont y varies ballestes. Es dia d'hivern.

ESCENA I

(BRÍGIDA *ab les mànigues arremangades apareix omplint de viandes el sarró que li presenta el* PARE BENET *y li posa formatge, cansalada, pa, etc. El* PARE BENET, *qui no arriba al 50 anys, es de rostre enèrgich una mica mal-tractat per l'acció de l'aire, es reverent y té'l cabell blanch, Du l'ábit vell y esqueixat.*)

PARE BENET

No sé rès; no'm pregunteu rès. El seu pare era un templari dels de debò. Quan el meu pate va morir, rich y estimat malgrat no esser més que un pagés, me va dir: «Sigues fidel a nostr'amo, no solament al Senyor del Cel, sino també a nostr'amo estimat de la terra qui'l va ajudar a refer la seva fortuna durant molt de temps y ab qui bevía ví com bons amichs... y fins va acompanyar el seu cadavre anant darrera del fèretre ab el cap descobert, com un pelegrí.

BRÍGIDA

Diguèume només, si està excomunicat.

PARE BENET

No, no vuy dir rès, perque vosaltres també teniu motius... heu de tenir motius per estar agrahits. No n'heu de saber rés; mireu, nosaltres no vivím en el món; en aquest cim de montanya, ningú'ns inquieta, ni ningú pregunta per nosaltres; siguem, donchs, sords entre'ls fidels.

BRÍGIDA

Quan podré tornar a enviarvos la noya?

PARE BENET

Tants cops com vulgueu, y en nom de Deu sigui. Quan vé a la meva ermita, se fa auba clara la fosca negrosa de la seva volta y la capelleta s'aixampla com tot el bosch, el Salvador s'alegra y María riu, y jo, aclaparat pel jou dels meus pecats, puch aixecar el front de terra y mirar de fit a fit la bondadosa cara del bon Deu.

BRÍGIDA

Ah! Pare Benet, jo us escolto ab goig, més... no sé... no acabo de capir lo que'm dieu. La noya la veig transformada, com si fos posseída d'un esperit extrany, y ara, més que may, aquets darrers dies... però no ab l'esperit devot que vos dieu.

BENET

Teniu una mica de rahò, puig ni quan la veu del Altíssim ens ha desvetllat del nostre somni de pecats, tampoch resta tranquil el príncep taciturn. Creyeume, per això atormenta a la noya, mes ella prou està ben desperta. No li barreu el pas al Santuari que ell es el camí del refugi y de la dignitat. Escolteu els meus consells, no li poseu obstacles, que ara d'un cop per sempre, invisibles mans d'àngels empenyen a la noya vers l'altar y ara que l'Altíssim està enamorat del secret de la seva ànima, tinch el pressentiment de que's va a obrar

un miracle d'aquells que menen a la vida veritable.

BRÍGIDA

Deu vulgui que aixís siguil Si ella no fos més que la santa aquíl Però molts cops està contrariada y tan alterat el seu esperit, que tot sovint penso ab esglay, si Deu vol castigarme a mi, mortificantla a ella... Ah! pare Benet!... No podré trobar may arrepentiment. . no puch arrepentirme de rès, perque l'estimo tant! El pecat està arrelat; Deu pot castigarme, peró no a la noya!...

BENET (*un xich descompost*)

Bé, tots som pecadors y portem la tara, desde la nostra primera alenada, mes Deu, si ho vol, ho acompanya y disposa tot a favor seu, malgrat l'esser concebuts ab feblesa y ab culpa; y la boca y l'ànima pures de la noya, no han d'esser davant del soli de Deu misericordiós una veu acusadora sino una mitjansera per nosaltres. (*Se'n va*).

ESCENA II

(OTTEGEBE *entra pálida y tranquila y posa damunt la taula branques d'abet que acaba de cullir; n'aplega les més petites y va vers el crucifix, besa'ls peus de l'imatge y l'adorna ab els branquillons tendres. Torna a entrar* BRÍGIDA *y escolta'l brugit que ve a estones de fora*).

BRÍGIDA

Per què criden tant els criats a l'era?

OTTEGEBE

Un captaire malalt demana almoina en el pati. (*parlant en veu baixa*).

BRÍGIDA

Quí dius que capta a fora? Parla, que no t'entench, sents?

OTTECEBE

Sí, mare. Un home de la gent de Deu. (*se sent un xarrach*).

BRÍGIDA

Ja torna ab el xarrach? Trayeulo a fora! Que no'l senti el senyor Enrich!

OTTEGEBE

Per què, mare?

BRÍGIDA

Què? Què vols dir ab això?

OTTEGEBE

Rès. Per què no l'ha de sentir nostr'amo?

BRÍGIDA

Per això y per allò; calla y no preguntis.

OTTEGEBE

El senyor Enrich, mare, s'esta escrivint a la seva cambra. *(pausa)*. El Pare Benet diu: Allà ahont la gent va contra Deu, no fa sentir la dignitat del seu amor: si per ingratitut y per injuria no's burlessin de la bondat del Altíssim, no hi hauría tantes desgracies en el mon.

BRÍGIDA

(*treballant ab les eines de la cuina, escolta, dissimuladament, tot quant diu Ottegebe*). Els temps son prou dolents. Se n'es anada la fidelitat y la fè, sí; el Pare Benet té rahó.

OTTEGEBE

Tota la cristiandat, diu, està enmatzinada pel verí de Satanàs, mare, y ab això vol demostrarnos que cada cos de malalt es un retrat y un espill seu.

BRIGIDA

Pot esser.

OTTEGEBE

De tant en tant el Pare Benet plora, s'assota fort les espatlles y diu que li apar que Deu

hagi apartat la vista del mon y no vulgui escoltarlo.

BRIGIDA (*persignantse*)

Alabat sigui el nom de Jesús, Salvador nostre! (*pausa*).

OTTEGEBE (*més inquieta encara*)

El Pare Benet diu: L'últim día del mon no es lluny; l'hora del Judici final s'acosta y gairebé truca a la porta. No us esglaya, mare?

BRIGIDA

De sust y de por, tots ne tením en la nostra naturalesa.

OTTEGEBE

Els avenchs del precipici escupen foch y fum que ofega, guerra y pestilencia,—diu el Pare Benet,—Angels exterminadors volategen per damunt dels poblats de tots els indrets de la terra. Cap pecador—diu—podrà escapar de la llur espasa venjadora.

BRIGIDA

Si vé la recompensa, vé prou depressa. Què'n treurem ara d'esglayarnos per això? (*pausa*).

OTTEGEBE

La negra mort tampoch respecta als prínceps.

BRIGIDA

No.

OTTEGEBE

Cap torre ni muradal de castell preserva de la lepra.

BRÍGIDA

No.

OTTEGEBE

Una vegada hi havía un compte, mare, qui dansava en el palau ab la filla de l'Emperador,

qui era la seva promesa en secret; allavors el metge de cambra de l'Emperador, ab veu baixa'l va cridar pel seu nom, pel seu nom, mare, y el va apartar del sarau; se varen tancar tots dos en un recambró y el metge li va dir: «Déixem veure la teva mà» y quan li va haver mostrada, el metge li va fer reparar una taca fosca, damunt la seva pell blanca y el metge li va dir: «Això, senyor, vol dir que es arribada l'hora més fatal de la vostra vida; no us espanteu, emperó: esteu empestat.»

BRÍGIDA

Quina rondalla t'empatolles ara? Que pot ser somníes?

OTTEGEBE

No, ja no va sentir més la música del sarau!

BRÍGIDA (*ab violencia*)

Noya, no desvariegis. (*Sense voler, fa caure de la taula un ganivet gran; Ottegebe s'espanta tant, que's recull en si mateixa, llensa un xiscle y tremola*) Què es això? Què tens ara?

OTTEGEBE

Rès... rès, mare.

BRIGIDA

Apa, agafa'l ganivet. (*Ottegebe s'ajup per cullir el ganivet y extremintse de fret y petant de dents, l'aixeca y el posa sobre la taula sospirant fondament*). Què estàs malalta, noya?

OTTEGEBE (*fent que no ab el cap*)

Mare, sabeu? Sabeu lo d'Isaac, quan el seu pare'l volía matar, lo que volía fer Abraham ab ell?

BRIGIDA

No; més què vol dir tot això? Per què remous el teu esperit ab tant crudels histories? Dóna gracies a Deu que no'ns exigeix ara sacrificis cruents com allavors.

OTTEGEBE

Jesús? No va entregar Deu mateix el seu fill al torment de la creu, per expiar les nostres culpes y li va manar fer el seu camí, tenint sempre'l Gòlgota al seu enfront? Mare, aquell a qui Deu dona forses per resistir fins a la fí els més greus dolors per salut del pròxim—diu el Pare Benet,—aquell es l'escullit y enlairat entre mil, y el donar la forsa de la sanch ignocenta es un gran pas per la salut eterna. Y es tan ferm y miraculós en aquest mon, que fins la pell del leprós, tacada de la peste, resta pura y sens màcula.

BRIGIDA

Qui sab! Pot ser.

OTTEGEBE

Mare, sabeu lo que diuhen els nostres criats?

BRIGIDA

No.

OTTEGEBE

Si aixís passés en aquest mon, ell tindría d' anar pelegrinant ab el gayató y l'esclavina empetxinada...

BRIGIDA

Quí?

OTTEGEBE

...com el captaire malalt del pati, y bastir en el camp dels exilats la seva pobre casa.

BRIGIDA

La demencia fa esclatar flors miraculoses. Ves, noya, arregla'l sopar l'amo, està malalt, però sols de l'ànima, mes si estés tacat de pestilencia, qui podría gorirlo? Ni metge, ni sacerdot, ni sanch de sacrifici.

OTTEGEBE (*quasi plorant de esglay*)

A Italia, a Salern, hi ha aytal goridor qui cura ab sanch.

BRIGIDA

Quí t'ho ha dit?

OTTEGEBE

Ottacher m'ho ha jurat, y el Pare Benet m'ho ha refermat encara.

BRIGIDA

Bé, potser si; y are prou, no't vuy sentir més. Cuidat de la teva feina. Aquí no hi ha ningú malalt, ni es precís cap sacrifici No sé, ni vuy saber, com un criat foll y xerraire t' hagi pogut entabanar. Nostr'amo's curarà aviat y se'n anirà.

OTTEGEBE (*se posa a plorar*)

Ah mare, si s'en và...

BRIGIDA

El senyor Enrich? Deu ho fassi! Què vols dir? Creus tú que la nostra casa de fusta, casalot més que casa, es digne hostatge per un home imperial com es ell?...

OTTEGEBE (*sanglotant*)

Me vuy tancar... me vuy tancar dins del convent. Creyeu que per mès que volguessiu, podría jo casarme ab un camperol?

BRIGIDA

Cap conseller es millor que'l temps; tot serà alló que Deu vulgui: ab els anys se't baixaràn els fums y aquest orgull que tens; més jo't juro que si may per may, un mosso honrat de pagesía té demana al teu pare, bon goig que't vulgui y grans mercés a Deu de que axís sigui.

ESCENA III

(GOTTFRIED *arriba acompanyant a* HARTMANN VON DER AUE, *que es un gentilhome, sensill, d'alguns anys més que Enrich, ab la barba gris, vestit ab lleugera armadura, casch, espasa, esperons, y penjant del bras una llarga capa de pell).*

GOTTFRIED

Entreu, senyor; escalfeuvos vora d'aquest foch que espurneja, que bé us en cal. (*A Brigida*) Ahont es nostr'amo? Aquest cavaller es Hartmann von der Aue, donzell del senyor Enrich y el seu amich fidel. Ha vingut molt depressa desde'l castell. Asseyeuvos.

HARTMANN

Grans mercés. L'aire es geliu y més de cara a nit. Creya trobarme sens ampar més el meu cavall s'ha conduit a travers de les montanyes y fins alguns cops envolcallats pels remolins de neu, no sabía trobar el rastre dels camins, mes a pas calmós, en mitg de la quietut de l' hivernada, pujaven els costers de la carena, pel mitg de boscos d'abets les branques dels quals s'aclofaven al pès dels caramells, sense sentir més soroll que'l suau drigar dels esperons (*simpáticament a Ottegebe*). Y malgrat estar callades les aucelles, la cruixidera del piafar del cavall damunt la neu, me tenía corprés y a punt de pèrdrem, com l'ànima escrutadora de Pere quan un au del paradís va deixar oir el seu cant y li van passar mil anys com si fossin un moment

BRIGIDA

Preneu seyent, bon cavaller.

HARTMANN

Es potser filla vostra la gentil donsella?

BRIGIDA

La nostra filla única, senyor.

HARTMANN

No fora, per etzar, la petita muller del compte Enrich?

BRIGIDA

Ah! en temps passats, quan just era una nena y el digne senyor un nin enjogassat, per ferla pertenir, axís l'anomenava bromejant.

GOTTFRIED

Y encara li diu ara, ahir mateix, quan estant aprop de la llar, Ottegebe li va acostar un escambell per reposarhi els peus, vaig sentir com li deya: Grans mercés, Ottegebe, la meva petita muller. No es veritat, noya?

OTTEGEBE

Sí, pare.

HARTMANN

Teníu rahò, y tu, noya, no't deixis robar aqueixa amorosenca expressió, que bé te la mereixes, no ab cayent d'arrogancia com vos creyeu, bona dòna. Nostr'amo anomena la seva petita muller a la vostra noya en aquestes lletres, ahont hi ha més lloanses per ella y ahont parla molt alt de la cura que ab ell ha tingut.

(Ottegebe pren la má de la seva mare y li extreny ab efusió y sorpresa, tan que Brígida quasi's posa a cridar.)

BRIGIDA

Ep, noya! Què es això? Què tens? No apretis tant que'm fas mal. *(Ottegebe riu, aixeca'l bras, se'l posa davant dels ulls y se'n va corrent.)*

GOTTFRIED

Donchs bé, jo hi he de dir la meva: una sencilla alabansa la té merescuda; en altre temps eren jochs de noys...

BRÍGIDA

Sobre tot Gottfried, bateja'l vi; ja sabs que se li'n puja al cap. (*Se'n va*).

ESCENA IV

HARTMANN

Altrament, digueume. Còm se troba?

GOTTFRIED

(*mira a Hartmann, sospira y diu*)

Còm se troba? Massa pregunteu, per lo difícil que es respondre. Ben pel clar, no ho sé. De vegades està tan fresch com en els seus millors temps, y altres vegades me sembla que está malalt, més malalt de lo que pogueu pensar. Jo'm figuro a voltes que'l rosega una aflicció secreta, que vos podreu dirnos millor que nosaltres. Si algún cop ha clavat en mi el seu esguard malaltis, d'aprop se m'ha nuat el coll y ab el cor oprimit, m'he arribat a creure si Deu l'ha volgut flagellar ab terribles càstichs.

HARTMANN

Sabeu que nostr'amo m'ha cridat?

GOTTFRIED

No, senyor.

HARTMANN

Donchs, si, m'ha cridat; mes, no us ha revelat rès, Gottfried?

GOTTFRIED

Rès, senyor Hartmann. Més retret que un frare en el seu convent y en la més constant observació, fa la vida nostr'amo. Dos mots endressats a Ottegebe es tot lo que li sentim

dir durant el día, quan ella li serveix el dinar. Moltes son les nits que llegint en els seus llibres les passa despert, y si per etzar el trobo en el meu camí, en els seus passeigs pel camp o per viaranys extraviats, el saludo, agraeix fredament el meu respecte y s'allunya aposta. Aixís es que's passen moltes setmanes que ni la Brígida ni jo li diem un mot. Solament la Ottegebe y encara a voltes está esporuguida per alguna paraula ferrenya.

HARTMANN

Sembla, donchs, y en confiansa us ho dich, que segons puch deduir de les seves cartes, seràn pochs els dies que li falten per deixar aquesta casa.

GOTTFRIED

Ja'm pensava jo que aixís fora: prou condol que'ns fa a tots. Ahir, quan nostr'amo s'estava assegut en aquest cadiral, sobtadament va comensar a parlar d'un cayent tan extrany y planyívol y ab tanta confiansa, després d'haver sigut reservat, que fins ens van saltar les llàgrimes com si prengués comiat. Els nostres pressentiments van a cumplirse; mes a quin dels seus castells anirà a viure?

HARTMANN

Ahont anirà? No ho sé; jo crech que tornarà a presentarse al mon y es mostrarà novament als seus feudes en el castell d'Aue, ahont ja ningú pensa ni pregunta per ell, car el seu cosí Conrat, qui's redressa altiu y fa dringar els seus esperons en la porta senyorial d'Aue, fa creure en grans parlaments que'l seu cosí Enrich temps ha que està reclós en un claustre, aprop del sepulcre del comte Guillem.

GOTTFRIED

Senyor, molt hi perdem si'ns deixa y en veritat se'n va. Mireu, l'acció de la nostra vida no's mou d'aquest cercle reduit, allunyat

del mon, limitat per aquesta vall de boscos que per favor del comte Enrich ningú 'ns disputa. Sempre vivím igual, els mateixos murmuris sonen a les nostres orelles y quan en un esplay de l'ànima engaviada en aquest redors de pinetars crida a un altre home, el bosch ab la seva alenada de reina ens porta el mateix nom... es extrany, mes es cert això que us dich; el pobre malalt, l'hoste entristit omplenava la nostra casa ab explendors de festa; fòra ell, ja'm sembla que torna l' espectre de la meva vida, ab el seu àbit gris de terenyines, y el seu rossegall de penes y tristeses. Ja s'ha acabat la joya que alegrava la nostra vall ab la seva presencia.

HARTMANN

A qui ho conteu? A mí? A mí que he sigut el seu amich, el seu company de tenda, que l'he seguit mar enllà, y que no m'he separat del seu costat anys y anys? No l'heu vist ab tot el seu explendor, aixecat pel favor imperial de Frederich, aquí qui era dols y altiu al ensemps, quan fruien les dames per veure els seus ulls blaus y llampeguejants, folles d' amor; les duqueses se disputaven per les seves penyores, guants, teles, brodats, que tenía sempre al menys tres galanteigs d'un plegat; semblava talment l'estrella que lluía sobre'l cap de Frederich, clara, espurnejant, diamantina, y nosaltres en treyem prou profit del explendor de les seves dàdives. En el camp imperial se parlava més dels cants d'Enrich, y fins y tot més del cassador, del metge, dels cavalls y gossos y aviram que de la persona del propi Emperador, qui may s'asseya a taula sense anarhi ab l'Enrich d'Aue.

GOTTFRIED

(*inquiet desde fa estona*)

Sembla que vé.

ESCENA V

(ENRICH *entra sobtadament sorprenent als altres. Va descuidat de roba y pàlid.* HARTMANN *que s'havía assegut. s'aixeca de cop, esglayat per l'aspecte d'Enrich.*)

HARTMANN

Senyor el més volgut y digne...

(*Enrich fa un gest com distret y rebutjant gira la cara com si li hagués causat un dolor fisich la ceremoniosa salutació d'Hartmann, y diu ab forsada indiferencia:*)

ENRICH

Ja ets aquí?

HARTMANN

Si, senyor.

ENRICH

No ho sabía.

HARTMANN

(*ocultant apenes els seus moviments*) Digne y volgut senyor meu. Còm esteu?

ENRICH

T'ho agraeixo. Gottfried! Ahont es Ottegebe?

GOTTFRIED

Vaig a buscarla.

ENRICH

Si, veshi. (*Gottfried se'n va*).

ESCENA VI

(ENRICH *s'asseu en el cadiral, gira la vista mirant de cap a peus, dissimuladament, a* HARTMANN, *qui està sense saber que fer, y diu ab veu enrogallada y com rovellada pel llarch temps que no ha parlat y fent esforsos per aparèixer tranquil.*)

ENRICH

Per què t'estàs dret, amich meu? Sèu. Què't passa?

HARTMANN

Ah! El meu més volgut y digne senyor...

ENRICH

(*Ab veu fosca y baixa y un xich tremolosa, ab intérvals de tartamudeig*). Si, més volgut y digne senyor? De què'm serveix això? Qué't creus que t'he fet venir perque'm diguessis volgut y digne senyor? Acostat si tens una hora de lleure per mi, acosta'l setial a la llar, que podrem parlar tots dos com a homes que som. (*Hartmann acosta'l setial, y abans de seure, s'inclina de genolls per besar la mà de Enrich*).

ENRICH

(*retirantli la mà ab violencia*)

Dèixat de cerimonies ridícoles; això son ximpleríes. Sèu. (*Hartmann s'aixeca y s'aixuga'ls ulls.*) Tu has vingut, bon amich, y els altres sembla que fa mesos que s'allunyen de mi. No tens por? (*mirant de fit a fit a Hartmann*) Què vas pensar quan te vaig escriure, benvolgut Hartmann? Te creyes tal vegada que havíes de rebre de mi nous cants, o esser tal vegada missatger del meu veement desitg per una dòna volguda. No, amich meu.

En veritat, he anyorat moltes vegades els afalachs de l'amor; mes ara no. Aquesta necessitat ha sigut ofegada per una altra, potser me va oprimir abans de tenir necessitats de dolors, que m'han pres com a enemich. Que tingui de pensar en el dolor ofegat, com en una riquesa perduda! Mes prou. Això'm proba que ara estàn parlant els cosins fòra del mon, la volguda servitut que estich vivint ja fa mesos en aquesta pregona selva negra, amagat com un tàup en la seva llodriguera. Què diuhen? A què ho atribueixen? Còm ho miren?

HARTMANN

Senyor, si pogués ser, estalvieume y estalvieuvos de contar faumes, bones y dolentes, que poden bescantarse, com passa sempre en el mon, d'ensà que vos li vau girar l'esquena, tan de sobte.

ENRICH

Que diuhen que estich exilat, ja que per ser amich de l'Emperador hauría caigut damunt meu la maledicció de Deu?

HARTMANN

Excuseume de parlar.

ENRICH

Parla ab el cor obert. La mentida, ab tots els seus dards verinosos, no pot atenyer la veritat; per això puch burlarmen; creume, més tu no'm comprens. (*Ottegebe entra*) Si algú diu: «Enrich, nostr'amo se va vestir de turch ab el turbant de seda damunt la testa, cavalcant damunt d'un cavall blanch com un glop de llet, de sanch aràbiga, y saltant sota la senyal del Profeta, al voltant de llunes d'or; per això el Deu dels cristians li ha posat la senyal d'Alep»: mira, qui parli axís, pot ser no ment del tot.

HARTMANN

Què es la senyal d'Alep, senyor?

ENRICH

Rès, rès; en els llibres està escrit; llegeix-los. Prou d'això. (*A Ottegebe*) Vina, Ottegebe. Ves, noya, corrent a la meva cambra y trobaràs allí uns pergamins escrits de la meva lletra y ab el meu segell. Pòrtals.

OTTEGEBE

Si, senyor. (*Se'n va.*)

ENRICH

Mira, aquesta noya es per mi una esclava no comprada. Tots els meus servidors, els meus eunuchs, tota la restellera de servidors, no podien servirme millor que ella sola. Cent desitjos que tingués, mil cada dia, mercés al seu bon zel, sòn per ella una joguina y més voldría per més complàurem. La meva barba, crescuda al seu albir, ja no exhala perfum d'ambre y mesch com en el palau de l'Emperador? Millor! Aixís la meva olor es més grata a Deu a qui no plauen els perfums de l'Arabia, y si aixís m'assemblo més a una bestiola, me despullaré de la meva pell y tal vegada, com ha succehit, el més inculte ha esdevingut un sant.

HARTMANN

Amich meu, volgut y digne senyor, no us feu sord als prechs, jo us suplico que us espliqueu clarament. Si una secreta aflicció us martiritsa, alt y honorable senyor, vulgueu revelarla, y armats tots dos contra'l vostre amagat enemich, posem terme a les vostres aflicciôns. Què us passa?

ENRICH

(*ab gest afadigat y calmós*)

Rès, amich meu, no'm passa rès. Digues, no era Gebases un servidor d'Elies?

HARTMANN

Digne senyor...

ENRICH

Sabs per què t'ho dich?

HARTMANN

No, senyor; no arriben a tant els meus coneixements.

ENRICH

Està bé; fins a la festa de la Purificació de Nostra Senyora no ho sabràs. (*pausa*) T'ingues ab mi paciencia; un confessat necessita paciencia. Te cal saber tan sols que vaig fent una pelegrinació, depressa, com un pelegrí de la Meca, mes no'm preguntis ahont vaig.

HARTMANN

Comte Enrich, no parleu com un amich a un altre, que no'm cal penetrar en vos, que no estaré may tranquil fins que sàpiga qui us ha fet apartar tan grollerament de la vostra vía. Vos ereu l'estel més brillant en el cel d'alegría, el vostre peu ni sols deixava petja ahont el posaveu, y semblava que un àngel, en pau y en guerra, vetllava per vos en totes les vostres empreses. D'un viatge fet a llaor de Deu tornaveu cobert d'honors, la gloria aletejava al entorn vostre, y ara, per comptes de recullir lo que heu sembrat, deixeu podrir el gra damunt de la terra. La mà de l'Emperador no us era sempre propicia? La caritat no us ha fet la millor mercé un princep de la casa imperial? Digueume, donchs, per què fugiu de la vostra fortuna y en nom de Deu fruiu d'aquesta solitut y deixeu escapar allò que may més torna?

ENRICH

(*Se gira y el mira llargament ab els ulls grans y tristos. Quan reprén el parlar, té la veu apagada, ab accesos de tós que l'obliguen a repetir part de lo que diu:*) La vida es un got trencadís, amich, diu el Koràn, y aixís es y

aixís ho reconech. No hi vuy viure més dintre d'un got, y tu fas gran cas de la gloria de l'home, y li dius imatge de Deu? Gràtali la pell ab unes estisores de sastre y li rajarà sanch; púnxal ab un punxó de sabater, fondo, ben fondo en el pols y veuràs com s'escola com la canella d'una font; el teu orgull, la teva fortuna, la noblesa del teu caràcter, el teu amor, la teva fè, el teu odi, la teva riquesa, el valor dels teus fets, tot lo que hi ha dintre teu, està al servey del més foll error. Sigues Emperador, Soldà, Papa! No't salvarà de la mortalla, que embolcarà el teu cos, fret com el marbre.

HARTMANN

Això es el parlar d'una ànima tristíssima.

ENRICH

Un jorn va poder ser. Ah! fins oblidava 'l caminar, de dansar tant; de tants cants de llaor, se m'oblidava 'l parlar; el meu caminar era un plaer y una respectuosa reputació, y era per mi un goig encaixar les meves mans ab les de la confiansa; mes, de retorn a casa ubriach de joya, creyentme aprop de Deu, ab l'espasa consagrada, alegre y satisfet de la meva devota gesta, llavors, lluny del meu camí, els cans ferèstechs de la meva dissort, udolant y abordantme, sedents de sanch, m' escometíen. Ahont es el cassador que me'ls ha aquissat? Si jo pogués trobarlo! (*S'aixeca y camina nerviosament. Ottegebe porta'ls pergamins y espera muda. Enrich pren els pergamins de les mans d'Ottegebe.*) Escolta.

HARTMANN

Senyor, senyor; ni soch frare, ni criat de frare tampoch, ja ho sabeu. Mes la meva ànima ha acullit les crudels paraules que heu dit, lo que us ha passat y el càstich que l'Etern Jutjador pogués donarvos. Inclinemnos humilment baix de la creu.

ENRICH

Feude soch de l'Emperador y en aquell temps als ensemps que ell vaig pendre la creu de mans del cardenal d'Ostia y fidel me va restar. Llavors era una creu cosida damunt de l'abit, mes va anar creixent en els meus dintres, regada ab la meva sanch y què més puch desitjar! la mort tan sols podrà arrencàrmela. Amich! no'm sermonegis més; tot es debades (*a Ottegebe*) Vesten, petita muller; grans mercés per tot, mes ves depressa, si'm vols fer els meus guants blanchs de llana de punt de mitja; afànyanthi, que pot ser fora tard. Vesten, que lo que tinch de dir al cavaller, rès t'interessa y solament ell sol pot escoltarho. *(Ottegebe se'n va)* Donchs bé, el paper de la meva taula diu lo que pot ser pot desitjar Enrich d'Aue en aquest mon... Calla, amich, y no m'interrompis, y fixat bé en lo que vaig a dirte. Tu tens d'esser el meu missatger y has de deixar aquesta escriptura en les mans del meu oncle Bernard: es la meva darrera voluntat. Resta tranquil, amich meu!... Precipitat es l'home, diu El Coràn; lo que m'ha succeit... lo que he sabut... en dos mots; no ho esbrineu. Figureuvos que jo era sabi y vident, mes no volgueu saber lo que he vist, ni com he sigut vident; no t'hi empenyis en saberho perque'l teu esperit, devot y tot, no pot aixecarse tant que pugui esbrinarho, Hartmann. Dèixaho còrrer; y qui m'estimi que no intenti esbrinarho; lo que teniu de saber ja està senyalat; deixeume lo que es meu y prou. Mes jo vuy tornar a fer el camí que tinch senyalat; lliurement, sense por, ab fermesa! baldament tingues d'arrosegarme pels carrers com els esguerrats, tornarme fanch com el pobre Llàtzer, fer ostentació de les meves llagues y de la meva deshonra, aclamar els gossos perque'm llepessin, no estar marcat en el llibre de la mort... y si hi estés, alabat sigui Deu! Adeu,

y si ha passat un any, sàpigues que en aquest temps ha mort el meu dolor y sobre'l meu sepulcre de miseria ah! quantes rosades de bàlsem suau hi son caigudes. Adeu, adeu. (*després d'una pausa curta y sinistra, y fora de si, exaltat*) Mes ara, amich, pósat roba nèta y fuig, fuig! ho sents? fuig, espólsat les sabates y fuig, y si algú't vol deturar estirante'l vestit, déixal en les seves mans; fuig!

HARTMANN (*astorat*)

Què dieu?

ENRICH

Fuig! te dich; no't giris y fuig! no'm toquis y fuig! no'm toquis! perque'l cel m'ha afavorit tant que escupo dany, arreu, al meu entorn. Soch tant hèroe, que altres hèroes s'escapen de les meves mans inermes... El palp de les meves mans porta danys més greus que la mort. La criada's morirà de fàstich quan els seus esguards se trobin ab els llamps de la meva mirada.

(*Ottegebe ha entrat esblanqueída com un retrat de cera y segueix ab els ulls fits y els llavis tremolosos al exaltat.*)

HARTMANN

Senyor, torneu en vos, no desvariejeu més.

ENRICH

Donchs agafa un tió... pren la teva espasa, o lo que't vingui a mà, agàfaho y màtem. Salveume y lliureuvos de mi. Què fareu quan en un dia clar y seré, un moribond foll entri en el pati de casa vostra? Què esperes? Coratge, y fesho desseguida! (*Gottfried y Brígida han entrat corrent.*) Vosaltres tots, tots, veniu y mireu. Enrich d'Aue, qui's rentava el seu cos tres cops al dia, qui no podía sofrir una brosa en el seu vestit, aquest príncep y senyor, home y foll, ara's veu afavorit ab nafres de Job, de cap a peus. El seu cos vivent es un pudri-

maner, llensat als fems, cerqueu allí un gibrell per arrencar el seu crostissam. (*En la cara d'Ottegebe se li retrata, com eixit de dins, un éxtasi extrany, alegre y gairebé beatífich. Quan Enrich cau a terra s'escapa de la seva ànima un crit de benaventurada, se llensa als peus d'Enrich y omple de besos vehements les seves mans.*)

OTTEGEBE

Senyor, ara més volgut que may.. Senyor... penseu en l'Anyell de Deu... ho sé... vuy... puch portar els pecats... l'he alabat... seràs expiat.

TELÓ

ACTE TERCER

Un lloch selvatge ab roques, grans abets y altres arbres ab recremat fullam de tardor; al fons, un prat ab una cova practicable un poch alta, l'entrada rodejada de pissarres. Sota les pissarres ramatge sech y y eines de cuina, un magall, una ballesta, etc. Nit de tardor.

ESCENA I

(ENRICH *tot desfregat, el cabell sense tallar y la barba esbullada. Està cavant el prat ab l'aixada y el picot, fent una fossa. Té la mà esquerra embenada.* OTTACHER *armat, de genet, apareix en un relleix de roca, sense gosar a acostarse a Enrich.*)

OTTACHER (*cridant*)

Ep! tu, ola, ola tu!

ENRICH

(*escoltant y recullit en sí mateix*)

Eh! tu, ola, eh! Dèixem tranquil.

OTTACHER

Ola, tu, ós pelut, què fas aquí?

ENRICH (*com abans*)

Per la benauransa eterna, una fossa per mi.

OTTACHER

Busques una dèu d'aigua? Cerques algún tresor?

ENRICH (*per sí*)

Si, no he cercat may de més rich. (*En veu alta.*) Vina y mira, si tens valor.

OTTACHER

(*Irresolut y ronsejant*)

No ets un de la gent de Deu? Ep! tu, fart de glans, amunt!

ENRICH

(*Va corrent a cercar la ballesta y disposat a disparar contra Ottacher.*) Ara vaig a aixecarme, y faràs bé de no oblidarho.

OTTACHER

(*posantse'l bras armat davant de la cara*)

Gat mesquer!

ENRICH

Sastre poruch.

OTTACHER

Poll cendrós, aranya verinosa, vols picar? Dispara ja, si has passat comptes de la teva vida.

ENRICH

De la vida y de la mort; aixís, vuy disparar.

OTTACHER

Espèrat un xich, ós de mal pèl; un mot tan sols, que després de mort ni'l diable te podría preguntar. Sabeu si'l pobre Enrich viu per aquestes boscuries?

ENRICH

Quin selvatge?

OTTACHER

Un selvatge carregat de ronya, que en altre temps semblava una àliga y un lleó.

ENRICH

Quí ets?

OTTACHER

Quí? Què'n tens de fer! Un cavaller tornat guerxo y bofarut.

ENRICH

Peró'l més covard al clar de dia.

OTTACHER

Què?

ENRICH

Ja ho he dit.

OTTACHER

Què dius? Resa un pare-nostre. (*Fa com si's volgués abrahonar ab Enrich.*)

ENRICH

Dos pare-nostres! Per què no vens?

OTTACHER

No vuy matar cap cà en aquesta hora. Apa! Digues, digues no més si sabs ahont té'l seu cau el ronyós qui va ser comte d'Aue, qui's va escapar de la seva masía.

ENRICH

Un comte escapat d'una masía! Què vols dir? Quína mala vespa t'ha picat?

OTTACHER

(*riu a sorollosos esclats donant a entendre que està begut.*) Estich tocat! Altrament prou trobaría'l rastre.

ENRICH

Acòstat!

OTTACHER

Bona la faríem!

ENRICH

Vina, no tinguis por! Parlem a pams; un comte ronyós; veyam, explícat.

OTTACHER (*s'asseu en una roca*)

Donchs bé, fem les paus... a cent passos de distancia. Escolta bé: hi ha una masía a set hores d'aquí, en la que hi està treballant corporalment el meu amo rosegat per la lepra, y

a quí, Deu del cel ho sab, soch fidel. Sí, no obris tant els ulls! Ab ell vaig lluitar en terres d'infidels, al seu costat vaig guerrejar rebent foch de serrains, més d'un cop, ab el meu acer vaig desviar el del enemich que tallava l'aire en lloch del seu coll; però a la fí, la peste's va fer mestressa del meu senyor. Per què? Se burlava del meu talismàn, no creya en sortilegis, se reya de les sentencies... més, deixemho de banda. Sempre li he sigut fidel, vaig amagarme ab ell a la masía dels seus camperols fins que's va escapar y va fugir a encauarse al cor de les montanyes. Jesús, María, Joseph! Ximple, més que ximple. Rès no'n vuy d'ell. Que Deu me lliuri del seu verí y que's quedi ab lo que es seu. Li porto un missatge. (*Llensa unes monedes a Enrich*). Vetaquí unes monedes d'or. Dígali quan el vegis. La mala gent s'acomboien y's troben sempre.

ENRICH

Ja t'ho pots guardar y no hi confiis Tens por de trobar a quí busques, y ara vols que per una miseria te fassi de missatger. Arri allà!

OTTACHER

(*després de traguejar en el seu bot de cuiro*)

Què dius? Jo, Ottacher, tenir por! Donchs has de saber y entendre que abans d'ahir, quan nostre senyor Hartmann, actual gobernador de nostr'amo en Aue, va dir: «Qui de vosaltres es prou valerós per trobar l'ós en la seva bauma?» avensant un pas davant dels altres vaig respondre: «Jo, jo soch prou home, y jo vuy ferho».

ENRICH (*en veu baixa y ab ironía*)

Vina als meus brassos, fidel servent.

OTTACHER

(*com sigui que Enrich avensa algunes passes envers ell, s'aixeca sobtadament y recula*). Monstre infernal, quí sou?

ENRICH

No tinguis por. Soch jo, soch el teu amo ronyós, el comte d'Aue.

OTTACHER

(*l'esguarda fixament, y al reconèixel. s'inclina de genolls, junta les mans com si resés y al mateix temps recelantse perque no se li acosti*). Senyor, no'm castigueu. Sempre, fins ara us he estat fidel, no solament quan cavalcava aprop vostre, guardant el vostre castell d'Aue, més prou sabeu, senyor, quantes nits m'he quedat al ras, al peu de la vostra tenda, ab l'espasa a la mà, que'l fret no'm feia caure perque dormissiu tranquil, sense may deixarvos. Perdoneu al pecador arrepentit, perdoneuli els seus pecats. Vos esteu en l'exil, però'l cavaller Hartmann, diu que cap sacerdot pot lligar la mà de la dignitat. Vos esteu malalt y allavors el cavaller pensa que si Deu vol sanareu. Vos esteu ausent de llarga data, esteu gairebé oblidat y fins el mon y el vostre cosí Conrat vos donen per mort; més dotze cents homes ens hem alabat davant de nosaltres mateixos y de la venturosa Mare de Deu, de guardarvos y mantenirvos fort, car sabem cert que viviu encara.

ENRICH (*coralment fingit*)

Perdonat y oblidat. Molt bé! Molt bé! Rès més me cal. Perdonat, oblidat, Fidel eres, y fidel ets. Vina, prou! Tu ets lleal. Conech plà bé'l teu valor, y l'he pogut admirar quan te llensaves com un llop famolench sobre l'enemich, sense tremolar. Vina a la meva llar, que ab pedra y foguer vuy encendre uns boscalls y vuy esser el teu servidor y no'l teu amo.

OTTACHER

(*després d'haver lluitat sense decidirse y quasi ridícolament*). Dimontri! No puch.

ENRICH (*com si no ho entengués*)

Què?

OTTACHER

Me'n tinch d'anar, senyor.

ENRICH (*com abans*)

Per què?

OTTACHER

El cavaller Hartmann...

ENRICH

Es el meu servidor, y si't mano que't quedis...

OTTACHER

(*lluitant ab el temor*)

Per Deu, no puch! Preneu la ballesta y atravesseume el front.

ENRICH

Això vols? Trapesser, nen de mames, mala púa. Un llivant, una corretja, son armes massa bones pera tu. (*aixeca les dugues mans*) Ep! un, dos, amunt! tres, quatre, arri, enllà!

OTTACHER (*retirantse*)

Senyor, cuideuvos, salveuvos com els demés; poseu les vostres mans en sanch d'una criatura; feuho virilment.

ENRICH

Cinch, sis Prou! Hèroe! Xerraire! Veges, ara, si pots còrrer. (*ab les mans aixecades empaita a Ottacher, qui arrenca a còrrer ab engunia y por.*)

ESCENA II

(*Quan Enrich resta sol esclafeix una forta rialla, afectant un caràcter trist, com un sanglot. S'arrebata, calla, y per fí diu:*)

ENRICH

Bé-silenci-bé - el meu país-estich armat d'una arma forta; el món torna a oirse, sol al

meu entorn; no estich sol, no; la soletat no m'abat; rès m'otega;—no—Enterrat en sepulcre de gel. No estich sol; callem; ni un brugit, ni un picarol, ni una clotxa; lliure com la mar; els cims y les fondalades callats en la resplandor. Què'm falta? Au, al treball! *(torna a cavar la sepultura)* Estaves plè de podridura, y has de podrirte! Oh! Somni de la vida, més pregón que'l somni de la mort! Captaire y Rey! Més pregón y callat; mort! Dintre'l teu hàbit cendrós, què sabs? L'etzar no'ns ha llensat a la vida per la grapa del butxí; sens compassió ens hem sadollat de voluptuositat y la xarxa de portes sens nombre, el parrupeïg dels pecats, invitantnos al galanteïg, ens ha entrebancat una nit darrera l'altra. ¿Es la vida una presó? Estem en el feude y tu ets, oh mort, l'escarcellera qui amenassa y l'escarcellera qui barra la sortida? Tartamuts o millor muts encara som tots de naixensa en el viarany de la lluita. Muts davant dels homes y... potser parlen les pedres? Si, les pedres diuhen: rès soch!, rès soch en la meva sort, un flagell de dolor y... una fortuna.

ESCENA III

(El pare Benet apareix pel cantó del bosch)

BENET

(irresolut y cridant)

Deu vos guardi, Deu vos dongui salut, pobre Enrich.

ENRICH *(escolta pera sí)*

Campaneta xerrant, veu d'home.

BENET

(avensa poch a poch pel cantó del bosch y posa la mà sobre l'espatlla d'Enrich, qui segueix cavant.) Bon amich.

ENRICH

Quí sou?

BENET

Què fas?

ENRICH

La meva sepultura. Què vols per aquí?

BENET

Fer un bé; aquí't porto vi, farina, fruita y bon pà tou de xeixa.

ENRICH

Vesten, o altrament te clavo com un mussol al damunt del teulat de la meva cabana: vesten al teu convent, encàuathi altre cop.

BENET

Digne senyor...

ENRICH

Està bé; allunyat, te dich, perque no't vegi o allúnyem a mí perque no'm vegis tu; no soch ni això, ni allò per tu; ni amo, ni mosso; ni sà, ni malalt; ni estich nu, ni vestit de parrachs; ni rapat, ni pilós; m'entens? no soch rès, m'entens? rès.

BENET

Ja ho pots veure què vuy; sempre seràs un nin de Deu.

ENRICH

(*se redressa de soble y llensa'l magall*)

Què dius? Eh? Fraret, vina y seu, si vols llot, bruticia y llagues.. Aquest que'm fa riure, es el meu home Sigueu ben vingut! Nin de Deu? Còm? Quí t'ho ha ensenyat? Explícamho. Per etzar soch un nin y aquest es el meu bressol; això ho escriuré en el meu pergamí.

BENET

Ja ho sé, estimat germà, que us trobeu en aflicció, amargues visites...

ENRICH

Pobre'm dius? Ay, fraret, qui es pobre? Vina aquí, en aquest bosch de cancerosos, aquí en les ortigues y herbey, obre'ls ulls; tot lo que veus, tot quant abrassa'l teu esguard, es meu; del bosch d'Horzen fins a la vall de Raumünzach desde'l trono de l'Emperador fins a la mar de Suabia, els pinars de les carenes y els sembrats de les planes! Y si ara es feta la cullita, meus son els blats que curullen els graners, méses l'erm y l'herbey, el peix del torrent, les cimalles dels abets, la fulla que cau, l'escorsa que's descalsa y fins el fil del teu habit teixit per l'aranya que'm fa de criada; l'agulló del mosquit que'm pica.

BENET

Bé, mes...

ENRICH

Aixís es; estava cansat de fer d'amo, encarcarat y vestit ab cruixidores sedes, adolorits els peus dintre de calsats estrets, com fet esclau dels meus criats, adoradors y amichs y sense conèixer els perols ahont se feyen els menjars que'm donaven. Estava cansat de vèurem alt, y obligat a acotarme ab qui volía parlar y cech de no veure ab qui parlava. Fins al cap d'amunt s'encongeix el pobre mosso, servent de la llibertat en el mon; més, si un amo estima la llibertat, forma part del mon y aixís ha de baixar a lo més pregòn del pregòn. Mira, com jo. (*salta a dintre de la sepultura*)

BENET

Aixequeuvos, senyor, o deixeume baixarhi ab vos, y tots dos aixecar els cors vers Aquell qui ha sigut, es y serà.

ENRICH

Aixecar! No pas tu! Ho fa per lliure voler, no perque li preguin, no com tu vols. Si per altra cosa ho fés, tindría pietat de les mans qui

volen unglejarlo, rostres rossegats, sense llavis qui'l cerquen ab les conques buides; llengues tartamudes, buscant devades la paraula per cridarlo. Fraret, baldament aquesta terra fòs un paradís, que fòssim nosaltres deus, o Deu fòs l'amo, no hauría mort de mal una vegada, deu, cent vegades, y ara fora en el seu llit de mort oblidat del mòn, ho entens?

BENET

Senyor, Deu viu, creyeume, sigui allà hont sigui que ab dalé se'l busqui.

ENRICH

Vens per dirme que viu? Molt bé. Grans mercés, y vesten, perque lo que dius, veus, aquí en la soletat callada ho he professat, pera mí sols: ho sé! Ja ho sé que viu y era ab mí abans de que un fraret me l'esporuguís. Axís es, si, si, per més que incrédol, brandis el cap; Deu era aquí y està ab mí. Mes aquest Deu destrosa l'ull que'l veu, esquinsa'l cor que vol aimarlo y castiga'ls brassos que an ell s'aixequen, lo que ou aquell, ahont passa sovint es un... esclafit de rialla. (*Esclafeix a riure ab aire selvatge*) Deu riu, Deu riu. (*Cambiant en un arrepentiment sobtat*) Què busques aquí?

BENET

Senyor, a tu; busco'l teu cor caritatiu d'abans; el teu consell, y una mica de paciencia...

ENRICH

Està bé; mes feuho depressa; que ja es hora de que doni menjar al meu mussol y a missenyora aranya que es molt feinadora en el filar. Comensa, donchs.

BENET

Soch, senyor, un embaixador acreditat solament pel meu habit y pel masover Gottfried...

ENRICH

(fa un salt y tira una pedra contra'l bosch.)
Au, enllà. Què vens a buscar a la cabana del pobre Enrich? Eh! cassador, arri allà ab els gossos; ja t'ensenyaré a no escoltar.

ESCENA IV

(*Gottfried al veures sorprés, surt del bosch ahont s'estava amagat.*)

GOTTFRIED

Nostr'amo... soch jo, el masover Gottfried.

BENET

Verament es ell, sí que ho es, y no es pas la curiositat lo que aquí'ns porta, sinó la cura, l'amarga necessitat.

ENRICH

(*Se'l mira llarga estona fitament, y diu després ab tranquilitat*). Aixécat. Què hi ha de nou? Alsat y vina. Qui ha mort a casa teva? Quina mala estrella us ha ferit ab els seus raigs mortífers?

GOTTFRIED

(*Ofegant la veu y boy plorant*). Senyor, la meva filla...

ENRICH

El fum m'entela'ls ulls. Es morta?

GOTTFRIED

No, senyor.

BENET

Deixeume, Gottfried, que jo ab pochs mots vaig a explicarho. Jo era'l confés de la noya allavors; viu si, viu. Viu, però d'ensà que vos us en vau anar, viu extranyament, s'es trasmudada que no sembla la mateixa. Viu, com si visqués fòra del mon en que respira, porta una existencia incomprensible y no s'alimenta

més que de la flama interna que li corseca'l cos.

GOTTFRIED

Digne senyor; no té gana, refusa tot aliment, està ageguda y no fa més que ab els ulls envidriats y la mirada fixa, mirar al cel y rès més.

BENET (*apartant a Gottfried*)

Paciencia! Es aixís. senyor. Mentres nosaltres som aquí, per satisfer la seva obstinació, ella s'està ageguda en el seu llit, llensats els coixins y fins la palla y tot, encarcarada com les posts del llit, erta, sense beure ni menjar, fa cinquanta hores.

ENRICH

(*S'asseu y comensa a rossegar pastanagues*).

Parleu clar. Que està malalta? Donchs aneu a cercar un metge; si jo fos metge, me curaría a mí mateix. Per què veníu a vèurem? Preneu llevors de Zedoaria y menta, que es bó pels cuchs, malaltía de nois; mes que sembli tan gran, no es una nena? Aneu, depressa.

BENET

Mes, creieuho, senyor, la conech, l'he cuidada...

GOTTFRIED

Mes jo, pare, la conech millor...

BENET

Ella vé a véurem plena de dolors.

GOTTFRIED

S'ha estat a casa desde que va nèixer.

BENET

Donchs parleu vos.

GOTTFRIED

En veritat el senyor té rahò; es l'edat que la té malalta y tot fora arreglat desseguida si no fos per vos, pare, y per la Brígida.

BENET

Mireu lo que ha fet suara, y mireu quin resultat ha donat.

GOTTFRIED

Alabat sigui Deu! Ja ho sé, mes si la noya estés acostumada com a criada de camperols, no s'hauría desmayat quan vaig presentarli'l promés... Senyor, per què us vau allunyar del seu costat? Aquell matí, quan ella, com de costum, va anar al vostre llit per durvos el gerro de llet y no us hi va trobar, va comensar a enverinàrseli'l mal, y si no torneu ab nosaltres se consumirà y es morirà sense remey.

BENET

No podeu pas quedarvos al bosch, a l'hivern. Mireu, jo que estich fet a les inclemencies del fret, més bé que vos, en el meu reclòs y en la meva capella, he de buscar a voltes una llar amiga, groixudes parets y sostre segur pera referme.

ENRICH

Foll tu, calvo trapacer, y tu també grisench y ximple: anèuvosen. Què hi cerqueu aquí? Ví dels esbarsers? Figues dels escardots? Quí soch jo? Què? Ahont es l'abundor meva, que venen mendicants a compartirla? Mes busques, foll? Me'n rich? No anaves a les palpentes y poruch del perill mortal, quan m'estava a casa teva? No vivíes temerós davant dels teus servents? No m'eren traidors els teus esguards y els de la teva muller? El sust, el desitg dels vostres cors, no suplicaven malgrat el disfressarho? Vesten, deixeume respirar.

GOTTFRIED

Aneu errat, per Deu.

ENRICH

No m'errava, no; paraules tontes, mentides, xerramequería. La vostra pietat va llen-

sar damunt de la meva taula aquestes paraules per tapar la vil deshonra; els àpats me semblaven bons per curta estona, però desprès, no; allavors vaig anar ab recel y vaig fugir sense comiat; vaig pendre lo que era meu y vaig fugir, que tenía por de mí mateix... Era un princep el quí corría! y el qui'm volía atrapar era'l criat malmés, que viu encara y m'encalsava cridant per parlarme, m'ofería cossos d'infants perque'ls comprés; crech que parlo clar, no m'enteneu? Fugiu. Per que parlo clar, veniu, veniu a mí?... Per què no marxeu? Escolteu. Va estar aquí y va venir a vèurem; era'l tercer día y va trobarme, que coneix el rastre millor que un gos; sí, va venir y el vaig veure, sense respectar la meva pena; era la malifeta més grossa del diable; més aixerit y tot, no va reexirli; perque'm veya xiulava com un arbre del bosch enllà; feya com si no'l sentís, y vaig fer per que no'm conegués, vaig fer el boig y em vaig allunyar d'ell per tirar pedres.

BENET

Senyor, vos vol salvar, per això us va venir a veure. Era Ottacher, qui va venir primerament perque la vostra malaltía's curés ab una de sanch. Un metge de Salern promet gorirvos, si una verge ofereix voluntariament el seu cos nu a la fulla d'un glavi, donant la seva sanch per el bé vostre.

ENRICH

Ho podeu creure?

GOTTFRIED

No, senyor, jo no. Mes la nostra filla sosté aital follia, ferma y més ferma. Ajudeunos a lliurarla de Satanàs.

ENRICH

No aneu adalerat. Qui pot decidir lo que succeeix per voler de Deu y les astucies del dimoni? Dintre'l seu pit hi cova una lluita san-

ta. En ella hi nía alguna cosa que no es d' aquesta vida rastrera, y vol anar a la mort pel sacrifici, vol esbotzar en secret la porta de la vida pera gaudir de la llum eternal. Per la salut de quí vol ferho?

GOTTFRIED

De cap home, segur... de cap home y també, Pare, de la seva propia ruína.

BENET

No, Deu no abandona a aquells qui'l cerquen. Y per més que la pecadora qui té tanta sed de salvació estés en les grapes del diable, estés al caire de l'abím, podría salvarse ab una mirada de pietat. Tingueu confiansa; no us deixeu abatre per la feblesa, es veritat que fa gala de lluitar ab Deu per obtenir la corona del martiri, més d'altre faisó, «gratia prœveniens», qui pot negar lo que confirmen les visions dels somnis? El «Leviticus» diu: «La sanch es la expiació per la vida»: aquest es segurament el clam del seu interior.

ENRICH

Hem! Aixís penses? Té somnis, visions, y creu que Deu ama'l baf de la sanch, que's deixa pagar ab l'interés de la culpa que'ns grapona. No, no; anèuvosen, ella també s'erra. Ho sé de quan m'equivocava en els meus llibres y no tenía la sorda saviesa de la meva ànima; jo sé que aital cura no es més que una foilia. Aneu hi digueuli. Ho sé! Mireu, estich tranquil y ab l'alé de l'abím de la tontería m'he refrescat,—es extrany—lo que ara us dich es seré y fret, com si m'hagués agegut en el torrent y no sortís d'un pit abrusat; no tinch culpa; digueuli que estich nèt de culpa, sense tara y encara més pur, que la corrupció de la meva sanch no m'ha tacat l'ànima fins ara, que la roba nèta no's renta ab sanch, y digueuli que aquell qui, malgrat això, vol ferho, no fa més

que servir a la vella serpent y no es grat a Deu.

BENET

(*desvía ab les mans y mou el cap negativament*)
Senyor, dirli això fora ferirla, tant es el desitg de lluita, ja que tan a ella com a mí, ens sembla segons la veritat, ageganteu la vostra culpa ab les vostres paraules. Solament contrició y humilitat poden menarvos al camí de la expiació.

ENRICH

Desconfieu de la vostra humilitat; sou massa altiu encara. L'orgull cavalca sobre les teves espatlles si t'ajups y et revolques pel fanch, davant de Deu. Quí ets tu en qui Deu pensa? ni en la teva culpa ridícula? ni en el teu ridícol pensament? Creus tu, amich meu, que rès has de fer sens Ell? Mira, aquí damunt d'aquesta roca molts cops difamo a Deu, y el ressó torna a difamarlo maleít y burleta; nosaltres cridem més que'ls aucells y la brunzidera de la fullaraca y el rondinar de l'aigua y malgrat això, quan dessota estem de lo que pugui dirse en pecat contra Deu!

GOTTFRIED

Senyor, parleuli... parleu sols un mot y la refrescarà com un glop d'aigua al assedegat; no sé qui us ha donat la forsa de tants encisos, qui ha lligat tant el seu cor ab vos... prou. Besa les petjades dels vostres peus en els viaranys del camp ahont tal volta vau anar sols. Dorm a la vostra cambra. El vostre nom es el sol remey que li cura la rampa del seus membres. Si vos maleiu la cura del mestre maleit, com faig jo, veniu donchs, endolciuli la vida, expliqueuli que'l metge és un embaucador que cap saber del mon, y...

ENRICH (*segueix ab pressa*)

...cap poder del mon pot deixarme nèt, y

que'l metge serraí es un brètol, nn pagà, que lo que ell vol es el meu or y rès mès... y que tot es mentida... Que estich malalt, però que encara no m'he afollat tan tímidament per caure en el parany d'un tonto, que aprofita la follia de sanch d'una noya. Si, si, ho sé! ho sé! Això y molt més; he dit això y més encara, perque ella va venir aquí alguns cops, jo la veya y no sabía com foragitar de mi l'infern. Per això feya com si fos una fera, apedregava, li escupía y l'amenassava ab les meves mans plenes de crostes, mes ab por de que no la toquessin y les cullís, y li taquessin les espatlles, el seu coll ahont el pols glatía... Fugiu, vos dich, fugiu! Ja ha passat, ja ha acabat per mí. Mireu... ab una veu que'm feya extremir... va cridar: «Vuy salvarte, pobre Enrich!» Allavors vaig dir: «Estich plé de lepra, vesten lluny de mí!» Mes me vaig entrebancar y vaig caure y vaig estar extés no se quan de temps y despertar era aquí apropet asseguda, y va dirme: «Si hi hagués un metge... un metge... hi hagués... Bon Jesús!. . y fruiría en el cel del sacrifici.. y això y allò que no's quedés al mon». Hauría volgut morirse y jo no li tinch de barrar el cel, ni anar ab ella a Salern. Y quan va haver desfogat la seva ànima y explicat les extravagancies de la malehida cura, allavòrs no sabía que fer. D'un bot vaig alsarme, allà sobre les arrels, vora del torrent, vaig apretar a còrrer, y vaig fugir fins a perdre l'alè, fins que vaig caure a terra, moltes lleugues enllà. Axís va ser, senyors, penseu lo que he fet y com vaig fugir corrent. No cau sobre meu la pitjor de les malediccions y perxò estich protegit contra'ls més petits? Desterrat del mon y lliure de la constitució que ab ell tot ho lliga. fins al princep? No soch més que un Princep? Penseu que va venir a vèurem, sola... y en el meu interior hi bat un cor destrossat.

Angel malehit, qui protegeix el descobrir a Deu! Què mes voleu? Anèuvosen, estich aprop de la fi, els meus rahonaments han acabat Tinch fam y he d'alimentar el cadavre que arrossega la meva ànima poruga. Deu sab perquè! Deu sab ahont! Prou.

BENET

(*conmogut, després d'un llarch silenci*)

Adeu, senyor; busqueu un refugi! (*ab veu baixa y imperativa*). Senyor, farà un hivern molt crú. Busqueu un refugi! (*a Gottfried*). Anem, Gottfried.

GOTTFRIED

Busqueu un refugi!

ESCENA V

ENRICH (*sol*)

Han marxat. Confusió! Estich nerviós! Rès. Una noya! Món, hèroes; tot se corseca, y damunt del desert del meu cap hi ha una noya... està mirant, mirant! ahont mira? Sobre aquest enderroch de pedres y ossamentes? Rès; vuy presentar la cara al cop. El magall! Somni... Allí hi haurà alguna cosa un día, y allà baix també; allà... no ho sé, el món? què? m'estàs mirant, Deu? què? (*torna a cavar la sepultura*) No ho sé. Busquem un refugi! Busquem un refugi!

TELÓ

ACTE QUART

Interior de l'ermita del Pare Benet; a l'esquerra un altar ab una llantia sempre encesa; a la dreta l'entrada; el fons representa un dels murs laterals de la capella. Prop de l'altar una porteta baixa que comunica ab la cel-la del Pare Benet. Les parets arrenjades ab quadros y ab presentalles de cera, representant mans, peus, etc. L'altar y el Crucifix adornats ab flors tardorenques.

ESCENA I

(BRÍGIDA *y el* PARE BENET *parlen en veu baixa prop de l'entrada principal. Brigida està a punt d'anarsen, du caputxa y un cistelló al bras*).

BENET

Menten y menten rodonament, Brígida; qui pot saber lo que hi ha de veritat?

BRÍGIDA

Hem de creureho, Pare Benet; el vell criat que no ment y que gairebé may parla, ho ha vist ab els seus ulls y està prompte y disposat a jurarho sobre la creu.

BENET

Hum! hum! ja es prou extrany! anava segur en la fossa?

BRÍGIDA

No, senyor; el vell criat el va veure extés, ben planer damunt de l'herba, desprès al aguait darrera de l'horta. Qui'l va veure de genollons en la fossa? Era en Conrad, el cabrer.

BENET

Diu el vell si's va redressar d'un bot?

BRÍGIDA

Si, quan el va cridar se va posar dret d'un salt y va apretar a córrer, camps à travers.

BENET

No ho puch creure, encara... no ho puch entendre; endemés, què pot voler, si may li heu tancat les portes de casa vostra! Còm va donchs ara, vorejant el pati com un llop?

BRÍGIDA

No ho sé, ni ningú pot saberho. Sembla un selvatge, millor una bestia segons diuhen, y desesperat ademés.

BENET

No pot ser! No pot un home arribar a tant... Mira, no fa gaire que vaig trobar a un que era amich de l'Emperador y germà d'armes, y per més que anava tot esparracat, era més orgullós que abans. Y veuhen al pobre per tot y sempre creuhen per tot al desterrat.

BRÍGIDA (*ab interés*)

Pare Benet, coneixeu el gos roig que tením fermat? Donchs quan ahir els criats se van posar al aguait ab ell, va arribar després de mitja nit l'home, trucant a la porta gran; els criats van desfermar el cà, qui en lloch d'aquisarlo va córrer fressós al seu encontre, no udolant de rabia sino festívol y mansoy als peus del foraster.

BENET

No'n parlem més! La noya es a casa meva al redors del bon Deu; en la meva reclusió y ara com ara, està bé; no, no puch creure encara això que'm dius, Brígida, y per més que les coses del pobre Enrich van de mal borràs, fòra del món...

BRÍGIDA

Fins diuhen que l'han baixat a la seva se-

pultura, a la sepultura del seu pare, a Constansa.

BENET

Poden els seus afers anar malament, y fins esborrar el seu nom d'entre'ls vius... l'ànima d'aquest home està armada com les espatlles d'un poderós dimoni, ab dos parells d'ales y més encara; si té baldades les blanques, que'l pugen enlaire, allavors extén les negres y se'l veu sens temor al caire d'un abim que fa rodar el cap al més fort. Ha cavat la seva sepultura y s'hi ficarà, cregueume, abans de voltejar les cases com un lladre. Mes, si la vostra filla fos a casa vostra, fóra de tèmer que, repetintse l'extranya visita, pogués caure a les grapes d'un malfactor.

BRÍGIDA

Me'n vaig. Alabat sigui'l bon Jesús! Se fa fosch, el camí es llarch, Gottfried m'espera. Masssa m'he entretingut. Li puch dir, donchs, que continuarà aquí, que està millor...

BENET

Tranquila si; parla baix, que no ho senti... Tu mateixa ho has vist, per ara li va bé, no pensa en altra cosa més que en que vindrà l'Enrich y espera la seva arribada com l'arribada del Salvador, com la verge prudent que té sempre a la mà la llantia plena d'oli! La follía la sosté; y axís tinch de sostenirla, ab mentides, desde allavors que ab un engany pietós, li va passar per primer cop l'ardor de la febre. Ab el temps ve'l consell! Deixeu passar temps, molt de temps... lentament calmarà l'agitació del seu pit, malgrat que després prengui'l vel de nuvia de l'Altíssim.

BRÍGIDA

Fassis la voluntat de Deu! *(plora)* Ah! si nostr'amo fos mort! *(besa ab fervor la mà del Pare Benet).*

BENET (*conmós y caritatiu*)

Vésten; tingues consol. Què puch dirte més per consolarte? Potser... que nia en el meu interior quelcom, quelcom d'un temps del secret més pregón, ahont el Senyor va mostrarse en un bosch arborat... te dich que cova en mi una ciencia, una forta convicció, de que aquesta noya me fa creure en un bosch, que com el d'Horeb, crema y no's consum. (*S'ouhen picaments de mans darrera la porteta.*)

BRÍGIDA

Què es això?

BENET

(*empenyentla a fòra*)

Rès, vèsten, rès, rès, cuita! (*Brígida se'n va.*)

ESCENA II

(*Pare Benet, sol, escolta fins que no poden sentirse les petjades de Brígida al allunyarse; escolta allavors els extranys picaments que venen de la cel·la; mou el cap en só de reny; va a la porta y crida*).

BENET

Noya, Ottegebe.

OTTEGEBE

Ja vinch, pare. (*apareix per la porta duent una llàntia encesa a la mà. Mentrestant s'es fet nit fosca*).

BENET

Què fas aquí altre cop, contra les meves ordres?

OTTEGEBE

(*Ab expressió encantadora, ab la cara com la cera y en veu baixa*) Jesús, Joseph y María, vos dono'l cor y l'ànima mía. Jesus, Joseph y María, ajudeume en ma agonía; Jesús, Joseph y María...

BENET

Escolta noya; m'has de obehir, perque m'estàs confiada y he de donar compte de tu, davant de Deu y davant dels teus pares. ¿Per què't deixuplinaves ja, avuy per primer cop?

OTTEGEBE

(*besa tremolosa l'hàbit del Pare Benet*)
No ho sé, pare.

BENET

Cóm? No ho sabs? Y't pegues sense saber per què y't fas blaus y fins sanch?

OTTEGEBE

Perque això'm proba, pare.

BENET

Qué?

OTTEGEBE

Puch respirar millor, pegantme, pare.

BENET

Còm? No pots respirar sense pegarte?

OTTEGEBE

Dificilment.

BENET

Anem ara a encendre'ls dos ciris d'ofrena que ha dut la teva mare en el cistelló, per després resar plegats y donar mercés a Deu, que 'ns ha enviat per mans de la teva mare quelcom per sopar. Vina.

OTTEGEBE

(*Està tranquila y fits els ulls grossos y humits en el Crucifix*). Pare...

BENET

Què?

OTTEGEBE

Estich disposada a tot, ara.

BENET

Pera què?

OTTEGEBE

Pera sofrir y morirme.

BENET

Deixa, ara, això de banda, que també cal pensar en coses de la terra. Te fa falta, t'es precís viure, no es veritat? Si vols servir a Deu, tens de conservar la vida, per oferirthi quan sigui hora.

OTTEGEBE

Si, pare.

BENET

Donchs bé; vina, pren: menja y beu un glop de vi del teu pare.

OTTEGEBE

(*s'asseu a la graonada de l'altár y mira al sostre*) No creyeu, pare, també que vindrà aviat?

BENET

Si, però ja no es allí.

OTTEGEBE

Allí ahont el van trobar cavantse la sepultura?

BENET

Ja no hi es allí; la gent va dient, que abans de morir ha volgut tornar al mon a visitar els llochs dels seus pecats.

OTTEGEBE

Però us ha dit... vos ha fet promesa formal de què vindría?

BENET

Si, es veritat; ho ha promés, temerosa y vigilant doncella, tingues paciencia; ja t'has mortificat prou ab dejunis, resa y vigila; el teu cos delicat ja llu en les tenebres; demana paciencia al cel que fa dols l'esperar.

OTTEGEBE

Pare, avuy vindrà!

BEÑET

Ho creus?

OTTEGEBE

Si.

BENET

Y per què ho creus?

OTTEGEBE

Perque vigilant he oit de nit y fins de dia el repicar dels crotals d'un malalt; escolteu, allí s'ouhen altre cop.

BENET

No sento rès; no, noya; si no tens altres rahons més fermes y altres senyals més precises, no sento més que'l refrech del vent entre les fulles; confía donchs...

OTTEGEBE

Vindrà avuy, ho sé del cert. Mireu, anit me va despertar un crit clar, fort, que deya: «Vigileu, que'l vostre senyor es aprop!» Allavors vaig pendre la llàntia, vaig posarhi oli, y vaig sortir al defòra. Si pare! y vaig esperar en els graons d'enfront de la porta. Asseguda allí, tranquila y capficada sense parar esment en el vent que bufava al meu entorn, de sobte... sense donarmen compte, me va donar un esglay tant fort, com may de la vida. «Temptació!» vaig dirme, però gairebé s'entenebríen els meus sentits per la sorpresa; l'aire era plè de crits, rialles y lladruchs; l'alè del vent bafarós y tebi, semblava un udol; jo volía fugir, salvarme a redors de l'altar... allavors vaig taparme'ls ulls ab les mans, y axís y malgrat això ho vaig veure tot clar, com ho veig ara. Me vaig veure a mi mateixa, el meu cadavre nu portat en vertiginós y horrible triomf per dimonis ab caps de gossos, y un llarch coltell amenasantme'l pit. Pare, doneume la mà, que'l cap me roda... a mi... a mi mateixa... allavors me va pendre l'infern y es

va apoderar de mí un foll desitg de pecat giravoltant en mitg del xuclador y devenint desvergonyida com l'esperit infernal. Mes, després... allavors va succeir que en la lluita, la meva voluntat pura y la meva resolució ferma van triomfar y Deu ho va reconèixer y'm perdonà; la terra va donar un esbufech d'indignació en la foscor de l'ombra y després, sense brugit, a l'hora de mitja nit, va aparèixer com eixint d'un pou una llum esplendenta y d'aqueixa llum, lentament van eixir dos sols, clars y serens, que's van aixecar poch a poch, fins a juntarse en lo més alt de la volta del cel, y la puresa s'extenía arreu arreu al meu damunt, al meu entorn, en el cel, en la terra y dels firmaments va nèixer el Salvador, gentil y dols; va oirse una canturia de mils chors y vaig poder entendre clara y dolsament un «Sursum corda!» o un «Gloria in excelsis Deo!» y una veu prepotent que deia: «Amen»! Això que «demanes serà»; la severitat de la sentencia del Jutge s'es esblaimada.

BENET

Hum! si soch ignorant y aferrat al terrer. La meva presó no te finestres que's badin a la llum eternal, me migro en la foscor; ensènyem tu; la seva alabansa ix de la boca dels infants!

OTTEGEBE

(*rient d interior benauransa*)

Quan algún cop me deya «petita santa», creyeu que s'ho podía figurar?

BENET

Dificilment noya; posat tranquila, que no val a jugar ab les coses divines y no vulguem cenyirnos la corona ab les mans propies. Grata ets y accepta a Deu, y estàs en el bon camí, y perxò tens d'anar doblement cuidadosa y humil, en contrapunt a l'influencia pecadora

que sobre nosaltres pesa per la caiguda d' Adam. Fa alguns anys, vaig contar a la teva mare l'historia d'un cavaller orgullós, tant aferrat a l'amor de la terra que havía entregat la seva ànima a una criatura en lloch de Deu; era una dòna, una fembra y tal va succeir que envanida, se va desviar d'ell y va caure, y no va trobar més que fel en el món. Tu estàs també corpresa d'una semblant fal-lera y temo que puguis desviarte de Deu, com me vaig allunyar jo del món, si Deu te negués això en que tu fites el teu esguard y no't concedís el goig de fruir dels desitjos que sospires.

OTTEGEBE

No, pare, no; ho sé ben cert...

BENET

Pots, per etzar, penetrar els designis de Deu? Qui pot saber si l'home que han llensat del trono ne val menys en la seva dignitat? L'han envoltat com en un setge'ls criats de Conrad? Com un ós o una fura. Deu permet que visqui y el metge de Salern fa tal volta conxorxa ab Satanàs, es un lladre d'ánimes, un pirata del mar de l'infern! Y la cura de sanch, pot esser res més que una infame fellonía? Potser nostr'amo ja ha escapat lluny... (*Ottegebe pert el coneixement*) potser... potser... mes no es veritat... Què't passa? tens fret? vina, còm sanchnes! Santa tu, si un día vas a la patria, no m'oblidis. (*la condueix a la cel-la més portantla que acompanyantla*).

ESCENA III

(*La capella es deserta. La llàntia y alguns ciris de sacrifici estàn encesos; a la poca estona se sent una veu y el soroll de dugues fustes al pegarse com unes matraques, després entra Enrich, poruch com un criminal, vestit de frare*,

ab la caputxa sobre'l front, de manera que no se'l pugui reconèixer; du la matraca y un bastó ab un saquet).

ENRICH

(*S'arrossega fins als graons de l'altar, ahont se deixa caure com implorant protecció; del seu interior surten paraules soltes y desesperades; parla pantejant*). Resar, no puch! Deu meu doneume paraules! Per què no'm doneu paraules perque pugui resar? Llàgrimes! Doneume aigua perque pugui apagar les llengues verinoses dins d'aquest pudrimener de runes calcinades! Mateume! Mateume! M'heu atret com un cassador mal intencionat, de la vora del llach ample y tranquil, pregón y fresch, quan anava a baixar al seu fons ahont rès hi crema. Apagueume! Apagueu els brins de lluminosa clariana en mitg de la clariana, que'm fan pena; no'm desperteu may més! perque'l sol tindria per mi sagetes doloroses. Sòn! doneume sòn; el meu llit no es un llit, els escorsons del sol se revolquen dintre de la meva testa, salveume de la llum terrible! Qué sembreu? Odi? Quants orbs de neixensa heu llensat al món, com calamarsada y es destrueixen? Per què'ns alimentem ab la llet de l'aflicció? Per què sufrim en aquestes flames de sol, penes sense un ruixim de refrigeri? Oblideume, oh Deu! Oblideume del tot. Penseu que no valch rès, y no vuy que en el vostre palau hi hagi sobre un fons de sanch, una pedra tacada de sanch y pastada ab argamassa de sanch també. Això'm fa extremir. Oblideume, enginyer de l'immensa fàbrica. Què us fa que hi falti un gra de sorra, si'm lliureu de la pena y de la salvació, si'm despediu y'm llenseu de l'obra? Del jou del treball y del jornal què'm toca?

ESCENA IV

BENET

(portant un fanal, entra, veu al disfressat, y sorprés pregunta:) Què busques aquí? Quí ets?

ENRICH

No preguntis.

BENET

Què busques aquí tant fora d'hora?

ENRICH

Lo... que he pensat, busco.

BENET

Còm? Què vols dir ab això?

ENRICH

Que l'home es un garbell, lo que comprén no comprén.

BENET

Quí ets tu?

ENRICH

Endevinaho.

BENET

Te prego, home enigmàtich, hi sigues benvingut a aquest redors consagrat a Deu y en el qual busques la dignació de Qui es tot misericordia! Tingues confiansa en mí. Quí ets?

ENRICH

Donchs mira, frare no ho sé.

BENET

No ets un dels homes de Deu?

ENRICH

Soch dels enterrats.

BENET (*persignantse*)

Deu doni pau als esperits sense repòs! Però tu'm sembles un home de carn y ossos.

ENRICH

Sàlvem, pare! Pare, sàlvem! Parla ab Deu, Pare y Senyor teu, que'm lliuri de la ràbia dels homes; tu ets el seu servent. Dígali que'm lliuri de la caterva d'homes espantats, qui flairen el meu rastre ab ansies de cassa y sedents de sanch. Quan he enmetzinat els pous, quan he pastat l'inmundicia de la meva sanch ab ous de gripau y els he deixetat en les fonts, ahont la gent baixa a beure? Quan ho he fet? Ajúdem! Amàguem! Per què m'aquissen? Les fogueres llengotegen arreu de l'encontrada; amàguem, puig d'altra manera moriré cremat; tanca la porta; soch ignocent; no, no obris! Ajúdem, ajúdem, sàlvem! tots m'odien... Si, aixís vaig ferho, caminava ab recel, ab hàbit y matraca, caminant com damunt d'argelagues; a cada passa sentía una fuetada a la cara. Vuy sanar, pare, vuy referme, cúrem; treu de la meva sanch la terrible maledicció; vuy curullarte d'òr, soch rich; netèjem; fes callar la veu que nit y dia me xiula a les orelles; y en paga't donaré totes les meves riqueses, els meus castells, els meus pobles; parla ab Deu, el teu Pare y Senyor, y dígali que ja m'ha pegat prou, que ja m'ha abatut y afligit prou; y que ja m'ha fet conèixer qui es Ell; ja no queda rès en mi per destruir; la meva escorsa ja es del tot malmesa; soch massa asquerós per menjar dels gossos y... Deu Nostre Senyor es gran, molt gran, inmens! l'alabo, si! Alabat sigui! Fora d'ell rès hi ha, jo no soch rès. Mes jo vuy viure! viure! (*Agegut als peus del frare sanglotant.*)

BENET

Sou, senyor, Enrich d'Aue?

ENRICH

No, aquell no soch jo; aquell l'han enterrat! Judica pels teus ulls, si viu encara (*se treu la caputxa y's veu una cara pàlida malmesa y corsecada per la fam.*)

BENET (*recula sorprès*)

Senyor, senyor! En veritat ho sou.

ENRICH

Díguem això! Fixat bé en mí, mira bé si soch jo, perque encara que no soch rès, sino quelcom llensat, y tinch penes sense treva, en el fons de la meva obstinada bogería me fa recorts de gloria y me diu que he sigut princep y gran de la terra... Qui soch? Díguemho! Desde fa poch temps estich enterrat a Constansa, en el sepulcre dels meus pares y... visch. Somnío? Visch? Es un somni el que m'hagin enterrat a sò de campanes, estant jo veyent passar davant meu la caixa de morts ab les insignies de príncep? Es un somni el que una espurna d'un brandó que un home portava, me socarrés la pell? Y es veritat que al sortir de l'esglesía, vaig sentir al meu cosí Conrad que deya: «Veyam si aquest porcell podrà sortir del seu sepulcre»? Díguem si es el mateix Conrad qui va proporcionar el bagul y la sepultura y aquell a qui jo vaig rescatar a pes de barres d'or, al Marroch. O soch tal vota com el gos del marxant, pobre com un captaire, que quan va pels camps, si veu un espigall de col el creu un home y s'espanta y tremola y plè de por, fa una llarga marrada y salta marges y torrents y trepitja barzers y aiguamolls, per no trobar l'espigall?

BENET

Recordo que un jorn, en un moment en que'l vostre esperit era completament tranquil y plàcid me vau dir: «Ciencia del mon y religió, tenen abdugues un sentit pregón, el

d'armarnos ab resignació: una doctrina que diu que'ns resignem a la voluntat de Deu sense voluntat propia.

ENRICH

(*cambiant sobtadament*)

No! no! no ho vuy això! Ahont es la noya?

BENET

Quina noya?

ENRICH

La criada, la noya, la boja. La filla del masover Gottfried.

BENET

Per què? Què hi ha? Què vols de la noya?

ENRICH

Còm? Què vuy? Què vols tu ab la teva pregunta?

BENET

Saber quins pensaments pot arribar a tenir un cristià.

ENRICH (*altiu*)

Es Deu misericordiós?

BENET

Si.

ENRICH

Pot salvarme?

BENET

Si.

ENRICH

Pot salvarme per medi d'un infant? Y ras y curt; ahont es?

BENET

Quí? Sou un cavaller, senyor.

ENRICH

Y tu ets un brètol.

BENET

Voleu dir la desventurada doncella qui buscava'l seu camí vers Deu en la fosquetat y's va equivocar terriblement al esser al caire del abim?

ENRICH

Se va equivocar o no; es a casa teva.

BENET

No.

ENRICH

No? Escòltem, frare, fíxat en el meu rostre perque puguis sospesar les paraules abans de dirles y no llegir el concell ab punxantes espines marcat ab lletres de sanch en la meva cara... allavors fora acabada la teva existencia y aniríes a la perdició, a les palpentes.

BENET

No m'espanta, senyor, la vostra amenassa, es veritat que esteu desconegut y terrible y els llampegueix de l'abím serpentegen en el sagrat redors; però'l Pare donarà protecció a les seves criatures.

ENRICH

Rès te protegirà, ni ningú, si ments. Ahont es? Es aquí! Dugues nits endarrera, rondava ab cautela pels vols de la casa del masover Gottfried, sense poder trobar l'esposa, escoltant per totes les escletxes, aclofat al aguait, de genollons, atravessant cercats y cledes. Es aquí, a casa teva; un criat al esperonar un poltre indòmit m'ho ha fet conèixer quan ha dit: «Sigues obedient, però no com la filla del nostre masover, puig d'altra manera tindríes d'anar ab el frare a fer penitencia.»

BENET

Digueume, donchs, senyor, per què anaveu ab cautela, com un lladre, voltejant la casa de Gottfried. Què volieu fer d'Ottegebe?

ENRICH

Què'n tens de fer? Embadalirme mirantla, y després vèndrela per un tres y no rès; si, frare, això es lo que volía fer; rès, què se't endona?

BENET

No'ns ensenyaveu vos mateix allavors?...

ENRICH

Quí soch jo? Què es lo que hagi pogut ensenyar may a ningú? Fesme'l favor, tu, d'ensenyarme ahont es.

BENET

Aquí no, no pas a casa meva.

ENRICH

No? Donchs ahont es?

BENET

Està ab Deu.

ENRICH

Ahont dius?

BENET

En les mans de Deu.

ENRICH

Està ab Deu. Què vols dir ab això? Morta? De veres?

BENET

No, qui està ab Deu, viu.

ENRICH

Ha mort?

BENET

Solament pel mon y com nuvia del cel.

ENRICH

Bé, fraret, ja ho sé; estreny bé'l llas; ja està prou; (*cansat y abatut*) per darrer cop, frare, avuy he aprés, que malgrat esser el més pobre del mon, Deu pot ferlo més pobre encara.

Quín lladre ho roba tot a qui no té rès? Bé, bé, la noya es morta, es morta; quan me va contar la faula de Llàtzer, còm va morir y va explicar que va morir ab el cor destrosat per l'amo malalt, allavors ab el poder de la follía ofegava'l crit terrible que lluitava ab mi, vaig callar y no ho vaig voler creure. Després els peus me portaven... ahont?... no ho sabía pas; camps enllà, atravessant montanyes y valls, atravessant torrents fressosos, fins arribar a aqueix darrer terrer. Per què vaig còrrer? Quín esclat d'or me va fer saltar com un corredor? Què'm creya trobarhi aquí? Com si grollerament m'arrastrés una espiral de foch, com una au que volateja, socarrimantse, per damunt d'un bosch abrandat... y arreu, arreu semblava que l'aire'm deya: «No es morta, no; viu; la teva petita muller no es morta» y... malgrat això, se va morir.

ESCENA V

(*Ottegebe surt per la portella de la cel-la parlant ab veu a penes perceptible, més ab sospirs que ab paraules*).

OTTEGEBE

No, viu!

ENRICH

(*Sense vèurela, ni conèixerla, més parlant ab Ottegebe*). Qui ha parlat?

OTTEGEBE

Jo.

ENRICH

Quí?

BENET

(*baix y ab imperativa violencia*)
Vesten. Què hi fas aquí.

ENRICH

Quí parlava ab vos, frare?

BENET

No he sentit a ningú.

OTTEGEBE

Jo.

ENRICH

Tu, qui? Qui ha parlat?

OTTEGEBE

Jo, Ottegebe, la vostra petita muller.

ENRICH

(*resta una estona extraordinariament sorprés y callat, després parla*).

Quí? Impur, impur, no; quedat, no parlis; me figuro en veritat que ets una ombra y ho sé, més cap mortal pot saber si'l més fort verí de la seva sanch respecta als esperits benaventurats. No t'acostis, no, quédat, ja ho sé que no ets mortal, però per mí... per mi pots morir encara! y jo vuy que visquis en el fons dels meus ulls que s'apaguen, com una darrera espurna. No, no ho ets Ottegebe; el teu front es blanch y seré com el d'ella, mes tu no ets pois, en la teva veu hi sona quelcom... Què? quelcom que m'es agradívol com els cants de bressol de la meva mare y ab tot no ets la filla del masover, ni la meva petita muller; no t'has assegut als meus peus, ni has eixugat les meves nafres ab els teus rulls. Digues, donchs! Sigues o no ho sigues; si ho fossis, allavors... allavors... còm podríes fruir la llum que esbotza'ls murs de la meva presó benaventurada? Allavors era cech tota la meva vida y sols al fons de l'avench m'ha tornat la vista! Allavors en lloch de malehir, tindría de benehir a Aquell qui m'ha dut y de dalt del trono tindría de, si ho fos, tindría de gratar ab les ungles y les dents, els graons fins a aquesta se-

pultura ahont l'Omnipotent m'ha llensat ab mà de bronso, mes plè de misericordia. No ho ets... «Salve Regina!» Que Deu sigui lloat! (*Cau en terra, desfentse en sanglots y abundoses llàgrimes*).

OTTEGEBE

(*Apareix ab la resplandor de la capella, incorpòria, com una visió encerclada per un nimbe luminós. S'apoya en un genoll, aixecant ab abdugues mans el cap d'Enrich y li besa'l front; ell se la mira fixament obedient com un nin y com si ella fos una aparició celestial. El Pare Benet fora de si, cau també de genolls*). Vina, ja es molt tard, pobre Enrich.

ENRICH

«Salve Regina!»

OTTEGEBE

Vina.

BENET

Ahont vols anar?

OTTEGEBE

Vuy anar a celebrar el meu cumpleanys al cel.

BENET

Baix el pes del glavi del metge de Salern?

OTTEGEBE

Mercés, pare Benet; no us oblideu de mi.

BENET

Què li diré, donchs al teu pare?

OTTEGEBE

El meu Pare es al cel y jo vuy ser ab el meu Pare abans que vos.

BENET

Ahont voleu anar?

ENRICH

Pregúntali a ella: jo no ho sé.

OTTEGEBE

Vina, pobre Enrich, vina! No tardis! Voleu, Pare, lligarme a la terra? Voleu regatejarme un esquitx de sanch, per comprar la corona del cel?

ENRICH

Noya, tu ets meva...

OTTEGEBE

De Deu soch jo; no; ay de mi, vina; què dius?

ENRICH

... perque a mi'm pertany tanta vida com la teva santa mà pot llevarme.

OTTEGEBE

Vuy trèuret del pou de la salut, més no en el nostre món. Vina, vina, està decidit axís, allí dalt; jo dech!... vuy!... puch! y cap paraula humana podrà impedirho. La Santa Agnés. .

BENET

Ets tu nuvia de Deu? Donchs vuy durte al convent, desseguida al convent, ara, desseguida.

OTTEGEBE

No, pare.

ENRICH

Està bé, Ottegebe, vinch ab tu. Pòrtem a la vida! Pòrtem a la mort! A les graelles de Sant Llorens, a la foguera de Sant Policarpi, vuy burlar tot butxí al teu costat y ser testimoni de sanch de la teva paraula.

TELÓ

ACTE QUINT

Una sala del castell d'Aue. Al travers d'una porta, en el fons s'hi veu l'interior d'una capella ab un altar, etc., banderes d'Aue, banderes de creu y altres reliquies en la capella; a la dreta en mateix terme hi ha una «logia» romana, a l'esquerra, sota dosser, un riquíssim trono ab graonada. Es un hermós matí de primavera.

ESCENA I

(*Hartmann von der Aue vestit ricament, el Pare Benet y Ottacher armat, com abans*).

BENET

(*Parlant ab Hartmann molt acostats, en tant que Ottacher s'està respectuosament separat*). Diuhen que va caure a Aquisgram en un torneig, ferit per un cavaller que li va atravessar el casch.

OTTACHER

... y va morir.

HARTMANN

Si fos cert com dieu, y m'ho fa creure, pare, que per altra part he sabut la fatal caiguda de Conrad, a fè de bon servent, puch dirho, els camins de Deu son doblement miraculosos, ja que hem sostingut aquest castell en favor del vell amo. Y per cert que ara m'acaba d'arribar aquesta carta de la seva mà d'home fort.

BENET

D'Italia?

OTTACHER

No conech al portador, de qui sols sé que es un carboner de la vall Zastler.

HARTMANN

Mes li has preguntat quelcom?

OTTACHER

Clar que si, l'he assetjat per tots cantons, però m'ha semblat un brètol y gandul, més encarcarat y mut que una soca de carboner.

BENET

Creyeu que pot ser a la vall de Zastler?

OTTACHER

Jo us puch assegurar que nostr'amo no hi es.

HARTMANN

Si, donchs, ahont? qui podía haver escrit aquesta carta? Qui? Llegiu! En veritat que està plena de vaguetats, mes per això'm sembla llegirhi entre-ratlles, que avuy serà aquí.

BENET

Veyam: la meva carta escrita en llatí ve de Venecia...

OTTACHER

Per Santa Agna beneita! A mi'm sembla que no ha escrit cap carta.

HARTMANN

Y què diu?

BENET

Poques paraules clares; es cert que s'havía enfadat molt allavors, però'm vol perdonar cristianament.

OTTACHER

Deu ens perdoni a tots.

BENET

...Solament tinch d'aparèixer obedient y arreglar ben dematinet el dia de Sant Joan, la capella del castell d'Aue.

HARTMANN (*ab alegría*)

Donchs ja que sou aquí podeu ferho. Pre-

neu aquesta clau, mercés al cel y als meus 1.200 homes, cavallers y criats, l'he poguda guardar en aquest lloch... preneu la clau y baixeu a la tresorería, cregueume; el comte Conrad s'hi embadalía quan hi anava, y pugeu els vasos d'or macís y els ornaments sagrats del temps de l'Emperador Carles.

BENET (*pren les claus*)

Com vulgueu. Mes, què'n penseu? Creyeu que està convalescent?

HARTMANN
(*arronsant les espatlles*)

Si, pare Benet, no ho sé pas.

BENET

També ha arribat a les vostres orelles la fama que diu el felís resultat de la famosa cura del metge?

HARTMANN

Si, aquesta fama y d'altres. Vint vegades han dit que havía mort a Florencia, a Padua, a Ràvena... que es mort y enterrat a Monte Casino, que s'havía ofegat, que l'havien assessinat, que s'havía tirat a l'Etna! Altres cent cops que'l bes d'un àngel l'havía gorit, que'l bany de Pozzuoli l'havía netejat, que'l mestre de Salern l'havía sanat...

BENET

Què s'ha de creure y què s'ha de fer?

HARTMANN

Penseu com jo; mantenir la fidelitat.

BENET

Y Ottegebe?

HARTMANN

Pare Benet, si nostr'amo està sà, vol dir que'l cel li ha enviat aquesta santa perque visqui y la mort d'ella pot ser la providencia de Deu.

BENET

Està bé. Per de prompte, m'es un amarch encàrrech lo d'anar a rèbrel, perque he vist, senyor y cavaller, allavors y lo que ha passat, desde que la noya's va escapar, no se'm pot oblidar y ademés, si estés neta de complicitat, mes dintre'l meu pit hi nia un corcó que'm repta y que no puch acallar. Gottfried, Brígida y jo, l'hem cercada debades, de poble en poble, de ciutat en ciutat, en els hospitals, en els cataus del vici, en els caus de la miseria.

HARTMANN

L'havieu coneguda desde molt petita?

BENET

Com si fos filla meva. Si l'hagués conceptuada com a propia rès hauría pogut enterament el seu pare, que va ser més mercenari que pastor.

HARTMANN

Puch dirvos el meu parer? Jo crech que la voluptuosa Venus haurà encisat a la pobre camperola.

BENET

Era amor terrenal, es veritat, senyor. L'amor foll que tot ho espera y ho sofreix tot. Jo també l'havía seguit el mal camí, però cegat per les resplandors del cel, enlluernat, no veig ara lo del món.

HARTMANN

No estich ab vos, pare Benet. Jo crech que avuy la noya es una santa! Lo que semblava del cel, celestial queda, y l'amor resta celestial o terrenal, un solament.

BENET

Mundanal atracció! Es cert.

HARTMANN

Se va sentir impulsada a la mort pel seu

Enrich, per qué? prou que ho conech. En la mort ha triomfat el seu amor; era la seva confessió heróica de l'amor.

BENET

Si la noya hagués axís sacrificat la seva vida, fora un miracle de l'amor. En realitat podía consolarsen. Mes no ho crech; no... la perla ha caigut y ha rodolat al llòt. Deu ens en guard.

HARTMANN

(*a Ottacher que sembla voler sortir*)

Ahont vols anar, Ottacher? (*Ottacher fa un moviment desviat, y malgrat seu, se para*). Donchs qué hi ha? (*al Pare Benet*) Coneixeu aquest brau cavaller?

BENET

No.

HARTMANN

No? Es un home tot carregat d'historíes, de rondalles esborrajades, que no sols les conta als criats y criades, en els patis, sino també als infants en les llurs cambres.

OTTACHER

Senyor, no sé lo que voleu dir ab això.

HARTMANN

Maleeix que'l cel vulgui inclinarse, jura que'ls gripaus salten, o no? no ha contat may la faula del metge de Salern a la filla del masover?

BENET

Sou vos l'home?...

OTTACHER

Qui dech ser? Còm? Què? Mala negada!... No vuy malehir, senyor... Deixeume anar tranquil als meus afers. (*se'n va*).

ESCENA II

HARTMANN

Si que ho es.

BENET

El que va abandonar a nostr'amo?

HARTMANN

Y el qui va ficar en el cap de la noya les males cuques! El seu crani es un niu plè d'ous d'escorsons, que al més lleu calor del seu cos, en fa néixer un a cada hora. Plè de devoció, porta tions a les fogueres dels malalts de ronya, va carregat de talismans, creu en aucells de cadavres y en dits de lladres, du sempre al damunt una ampolleta de sanch humana y conjura a totes les coses paoroses, extranyes y incomprensibles.

BENET

El món es plè de diables. Es cert. Mes infidelitat es deshonor.

HARTMANN

Mireu; y aquest home que tant feblement va abandonar a nostr'amo, no fa molt de temps que va sortir d'aquest castell, per abraonarse ab els enemichs del propi nostr'amo, ab més fermesa que un singlar ferit.

ESCENA III

OTTACHER
(*torna bruscament*)

Foch de l'infern me crema! Mes ara, senyor, doneume llicencia.

HARTMANN

Ahont vols anar?

OTTACHER

A fora. A baix, en el pati, hi ha un vell y Deu me perdoni, una vella bagassa... Al diantre, o a terra de moros!

HARTMANN

(*recolsantse a la finestra y mirant al pati*)

Gottfried! Brígida! Pare, si'ls ulls no'm traeixen, son els vellets del bosch de Wehra! (*Ottacher se'n va.*)

ESCENA IV

BENET

Que ho compreneu això?

HARTMANN

No pas del tot. Mes no ho tinch per cap mal presagi per nosaltres. Penseu en el vostre altar! Tots els senyals, y això n'es un, me fan creure que'l nostre antich senyor, ha de venir a dirigir novament els seus dominis. Un bon sant ha comensat el dia, crech jo que després de Deu a ell tinch d'entregarme.

ESCENA V

(*Surt un frare, qui s'aguanta ab la mà esquerra la caputxa sobre'l front y porta a la dreta un bordo de pelegrí y atravessa precipitadament l'escena*).

HARTMANN

(*sorprén y atura al frare*)

Ahont vols anar? Cóm has pogut burlar els centinelles? (*el frare indica ab gestos que vol estar sol ab éll*) Anèuvosen! Sembla que les noves que du son per mi solament. (*El Pare Benet se'n va. Hartmann treyent l'espasa*). Parla, ara!

L'EXTRANY FRARE

Hartmann!

HARTMANN

Enrich! Deu del cel! (*Enrich y Hartmann s'abrasen sense dir rès*).

ENRICH

Deu me va dir: «Mòstret als sacerdots».

HARTMANN

Curat? Y?...

ENRICH

La noya? Envia al bosch y digues a l'esposa que contesti ella mateixa.

HARTMANN

Aixis, donchs, bon Deu, la noya es viva?

ENRICH

Creus tu que jo fora aqui, si ella fos morta?

HARTMANN (*ab fermesa*)

No, senyor.

ENRICH (*també*)

No, Hartmann. (*s'abrasen novament. Separantse*). Bé, ara prou! Esplíquem lo que ha passat en aquest principal castell meu, en aquests carreus ahont poso'ls meus peus sans, tranquil! He averiguat, he volgut saber, he patit, he sofert. Oh, bon Hartmann... paciencia!

HARTMANN

Sabeu que'l vostre cosí Conrad está mal ferit en un torneig a Aquisgram?

ENRICH

Ja ho sé, va caure, llensat pel seu mateix cavall y va morir sense gloria! Si, els angelets ens protegeixen. Estich tranquil, amich; mes anem als quefers urgents. Ahont es el bon pare Benet?

HARTMANN

Es a buscar els ornamens de la capella.

ENRICH

Donchs dígali que enllesteixi y que guarneixi'l claustre de murtra. Sí! perquè avuy vuy celebrar les meves noces, sense trigar més, y el patge del portal, que'n fassi una corona petita y senzilla, a posta per el cap d'una noya camperola.

HARTMANN

Que diheu?

ENRICH

Rès, amich, això y rès més que això. No he de consultar als homes, lo que es ferma resolució. Es com es y això'm basta. Quan una santa se va abaixar fins a mí, me va arribar el primer raig de clemencia, vaig quedar net; les malvestats varen fugir del meu pit infame, el fum homicida de l'ànima glacial se va esvair, l'angoixa va morir, l'odi, la venjansa, l'ira, la ràbia d'ajuntarme als homens. Més no tinch ajuda! Atuit anava aprop de la meva mitjansera y d'esma li anava seguint els passos. Quan la podía encalsar y m'envolcallava en la seva auriola, dintre el seu nimbe de resplandent boirina, tornava a respirar y m'esvaía'l somni y foragitava'ls dimonis del meu pit quan me posava la mà al front. (*Surt el pare Benet*). A tu't busco! A tu, més que a ningú! Vina! Ajúdem! Estich bó! Estich curat! Sí, pare, ab intenció o sense intenció. No diguis rès! Calla! Escolta la meva confessió! Allavors me va trobar l'altre raig de clemencia. Què puch dir? El novell raig que va eixir de les caigudes pestanyes de la noya... ella viu! no'm miris tant pàlid com la cera! Va reflorir el meu amor damunt del mon mort, més en la foscor de la ombra. Y al doll de llum van aclarirse les carenes a l'alegría, les mars al goig y els cels a la ditxa y dintre de la meva sanch vaig sentirhi un bull de goig y un ferment de noves forces, que van despertar en mí una voluntat ferma, po-

derosa! Aixís lluitava en mí! no estava curat, més tenía d'estarho... o anar ab ella fins a la mort. Ella'm va conduir, malgrat els meus prechs, fins a Salern. Volía rompre'l seu vot, y'm va vèncer. Es cert, per xò que'l paradís del mitg jorn l'atreya y li feya deturar el seu pas. S'embadalía immòvil, corpresa de la frondositat del coixí esmeragdí dels Apenins... y restava quieta y muda davant de la costa... de dolor y de goig, y allavors... la veya gran, me semblava un serafí gegant, més abstreta del món y com si fòs près per la sed de la mort, va prosseguir vers mitg jorn A pesar de tot com he dit, vam arribar davant del metge a Salern. Ella va parlar. Va preguntar que volía? Morir per mí. Va quedar sorprés, li va mostrar els coltells, el poltro, li va aconsellar deu cops que ho deixés còrrer... més de rès van servir els seus consells, rès la va desviar dels seus intents. Ella's va tancar a la seva cambra. Jo, no sé que va passar... va sonar un vagit, se va fer una resplendor al meu entorn y el meu cor se va arborar en incendi y martiri! No vaig veure rès! Van saltar estelles d' una porta, vaig veure les meves mans brutes de sanch, y vaig poder caminar, jo crech, a travers del mur! Després la vaig veure, davant meu, nua com Eva... fortament lligada al fustam. Allavors va ferirme'l tercer raig de la clemencia. El miracle s'havía obrat! jo estava curat! Hartmann, sembles un cos sense cor, un bruixot, més no un Deu, de fang, de pedra o... de bronzo, fins que la corrent pura de la divinitat no s'ha obert camí, vers la carcassa qui no enclou el miracle de creació, no vibres a la vida. Sense fites s'aixeca lo celestial fora del teu pit, rompent ab resplandors la presó, desfent a tu, el mou en l'element etern d'amor. Vès, pújala, (*Hartmann s'en va*). Pare, ja es aquí. Mes no veuràs ja a la noya que has conegut Quan, allavors, la vaig deslligar de la

taula del mestre, y me l'enduya com un present del cel, va caure ella mateixa. Als primers temps va tenir de fer llit moltes setmanes presa de la febre, y quan va saltar del llit estava tota cambiada. Les cames no la duyen, mes no va voler pujar al cotxe, que vaig llogar pera'l viatge. Ab els membres balbs y pesats, seguía peresosament al meu costat com si volgués fugir de mí y esquivant ab temor la meva companyía.

BENET

Ahont es ella? Porteumhi. Senyor, perdoneu; no encerta, ara, la meva llengua, a expressarvos la meva gratitut. Ja vé! Deixeunos sols. (*Enrich s'en va a la capella*).

ESCENA VII

(*Ottegebe vé acompanyada per Hartmann. Apareix pàlida y cansada, va descalsa y abillada com una pelegrina. Porta un bastó.*)

OTTEGEBE

(*Molt assombrada, mirant al seu entorn.*) Ahont soch, senyor?

HARTMANN

En el castell d'Aue.

OTTEGEBE

Ahont?

HARTMANN

En el castell d'Aue.

OTTEGEBE

Ahont? En quin país?

HARTMANN

En la Selva negra.

BENET

Mírem. Ja no'm vols conèixer?

OTTEGEBE

Espera un xich! (*Ab alegría plena d'angoixa, y llensantse en el seu pit)* Pare Benet! No digueu a ningú... a ningú... qui soch. Ajudeume! Sigueu misericordiós, que no'm rosegui'l corch de la vergonya.

BENET

Està bé, molt bé. Ja t'amagaré, si no estàs bé, amagada, en altra part...

OTTEGEBE

Si, aquí, a casa vostra... a la maisó tranquila...

BENET

Còm?

OTTEGEBE

Aquí ab vos, amagada en lo pregón del bosch!

BENET

Torna en tu, donsella fadigada dels camins. T'equivoques; els aucells xerrotegen en els boscos, aquí no més se sent el remor de les cambres y sales del castell. No som aquí en el fons de la meva boscuria.

OTTEGEBE

No puch donarme compte d'ahont som! Veniu més enllà... més enllà... no! més lluny, no! encara no! aquí. He mentit. Estich condemnada!

BENET

No, noya, no. El teu fet proba tot lo contrari. Estaves disposada a sacrificar la teva vida per la salvació del pobre Enrich. Y Deu ha obrat ab tu com ab Isaac; va pendre amorosament el sacrifici de sobre l'altar.

OTTEGEBE

Vaig morir, vaig morir damunt l'altar! Un foch dur, extrany y selvatge, va abrandar el

meu cos en un flameig terrible. Devades volía cridar: «Infern, déixem!» se'm va apagar la veu a flor de llavi. «Aneu a burxar abans que m' arruini, metge infame» vaig dir en un gemech, y els membres sedejants van xuclar ab ardor el verí de l'enemich. Y abans de que'ls angels cantessin l'«hossana», se va fondre'l meu desitg.

BENET

(Apoyantla mentres diu lo que segueix, y acompanyantla al trono.) Què hi ha que dir sobre això? Mira, tu'm coneixes, sabs que rès del mon no interessa al meu cor, més que tu. Reflexiona les paraules del vell confessor. El metge, el mestre, pot ser un diable, més justament per xò, el Senyor ha estat inclinat a la salvació, precisament en el darrer moment. Aixís, donchs, no estaves en mans del diable, sino en el pit per quina ànima lluitaves y que ara ha lluitat pel seu.

OTTEGEBE

(Cayent ab gran abatiment sobre la cadira del trono.) He mentit; no lluitava per la seva ànima y per xò Deu me lliga al suplici. *(Ab les mans se colpeja la cara.)*

ENRICH

(Surt de la capella y s'agenolla davant d' ella). Mira al teu entorn! No tinguis por! No ets la coloma engaviada, ni jo la serpent que la ullprén ab la seva mirada. Ets meva, meva, y jo soch teu. No soch un temptador, soch, com tu, temptat. Y per més que estàs lliure d' immundicia, també'l foch m'ha purificat a mí, tant, que ja soch un anell d'or purificat y vuy encastarhi el diamant brillador y pur que es la teva ànima sense màcula. Y ara, petita muller, una sola paraula de resposta a la meva pregunta, refeta de les crudels fadigues d' aquesta llarga matinada que ara afina, al des-

cansar en un día clar y rialler, no voldries donarme de nou la meva vida y donarme en paga la teva? Donchs dónamela; es y era meva desde sempre! Servidora fidel fins a la mort, déixem que't trobi obedienta altre eop per darrera vegada al meu manament; sigues per sempre la meva muller, la meva esposa. (*Ottegebe ha obert els ulls encantadora y després com corpresa per una visió grandiosa els clou.*)

BENET

S'ha adormit ab l'esclat de la llum, més per xò ha ovirat la gloria.

ENRICH

(*Posantse dret y resoltament*)

Casament terrenal o mort eterna!

ESCENA IX

(*Ottacher apareix a la porta, reconeix a Enrich s'hi acosta alguns passos y s'atura.*)

ENRICH

Ottacher infidel, fidel tu! Mereixes el perdó. Lluitaves! Bé prou que ho sé. Els lluitadors son els vivents, y els qui no desmayen en la brega estàn en bon camí. Y ara, amich, en proba de que't tinch com abans, sigues el guarda del meu trono, mentres me vesteixo de porpra. (*Enrich y Hartmann s'en van.*)

ESCENA X

BENET

Reposa! Reposa!

OTTACHER

(*al costat del trono*)

Y si aquí dormís mil anys, fraret, y si abandonés aquest lloch, la mort me vencería y allavors m'empenyería a la damnació eterna.

ESCENA XI

(*El pare Benet ha anat a la capella ahont s' el veu arreglant l'altar. Després la sala's va omplint de cavallers armats y sense armar*)

CAVALLER PRIMER

Còm?

CAVALLER SEGON

Allí.

CAVALLER PRIMER

Ahont, cavaller?

CAVALLER SEGON

Allí, en el trono.

OTTACHER

Silenci, senyors.

CAVALLER PRIMER

Què hi ha?

CAVALLER TERCER

Senyors, es la mateixa, a mi fidel, que just he acabat de veure desde'l finestral abocada a la fonteta, davant del portal, bevent en el vasull de les seves mans.

CAVALLER PRIMER

Es pot ser la senyora Aventuire?

OTTACHER

Calleu, senyors, sant es el somni d'una santa, y ademés es la vostra senyora.

CAVALLER QUART

Còm? (*els cavallers riuhen francament*)

CAVALLER QUINT

Què diu aquest ximple y visionari? Què no ho veyeu que no es més que una espigolera?

OTTACHER

Que'ls ulls se us cristallisen, senyor... Viu! Alabat sigui Deu!

CAVALLER PRIMER

No hi ha dubte que viu. Fa moure'ls llavis.

OTTEGEBE

En ma vida he sentit cants més hermosos.

CAVALLER SEGON

Somnía.

OTTEGEBE

Ay, pare, no sentiu això?

CAVALLER PRIMER

Què enrahona?

OTTEGEBE

Mare, mare, no veyeu?...

CAVALLER PRIMER

Què vol?

OTTEGEBE

Se posa una corona... Ay! moltes mans li duen!

CAVALLER TERCER

Qui ets, noya?

OTTEGEBE (*somniant*)

Ara, soch la vostra senyora!

CAVALLER PRIMER

Volguda doncella, sigues qui sigues, davant dels teus atractius, jo flecto'ls genolls, però'l nostre comte d'Aue, es lluny del mon y sense muller. (*esglay y espectació entre els cavallers*).

BENET

(*torna de la capella*)

Silenci! Calma, senyors! Oiu, el miracle que aquí s'ha obrat, no pot resistir a la volun-

tat de cap home; y el dosser d'aquest trono, may ha cobricelat a una dòna de més pura noblesa. Es la senyora, ha de serho. L'ausent Enrich d'Aue, ja no es ausent, es aquí, entre nosaltres, net y curat del tot, y no trigareu gaire a fruir del goig de véurel dins d'aquesta sala.

ESCENA XII

(*els cavallers esclaten en immensa joya*)

TOTS

Salut! Salut! Vejam! Vejam! (*al veure que Enrich ha entrat al costat d'Hartmann, vestit ab mantell de porpra y espasa, precedit de tres patges, el primer dels quals, porta un coixí ab dugues corones*).

ENRICH

Mercés! Mercés! Rebeu el meu salut d'ànima nova ab amistat antiga. Sota d'aquest mantell s'hi amaguen cosidures a la pell, més precioses encara que la porpra. Covava ferments d'angoixes, verí, escuma sachnanta. Hò regonech, ho sé! Esmaperdut, desesperat, corría entre'ls condemnats, fins que'l bon amor que ho busca tot, me va trobar. (*a Ottegebe*) Santa Ottegebe, coloma sense fel, àlsat! Desperta, esposa! Patges doneume la corona! (*pren una corona y la sosté sobre'l cap d'Ottegebe*) Aquesta noya era la meva mitjancera, es veritat! sense un mitjancer Deu no pot salvarnos. Això us basti (*la corona*). Y ara us dich... En el somni corona Deu als escullits! Voleu aceptarla com a Senyora vostra, més que a mi y estar baix el seu ceptre humil? Voleu voltejar les campanes per les nostres noces?

HARTMANN

Senyor, senyor, què dieu? No sols brandar

les campanes, sino també fer sonar els nostres escuts de bronzo, y que'ls clams d'alegría, eixint pels finestrals com cent boques d'aquest vell castell escampin per tot arreu el goig de la diada. (*altre esclat de joya dels cavallers*).

ENRICH (*lleugerament capficat*)

Silenci! Prou soroll! No m'es grat el soroll qu'ensordeix y no desperta... com més profana es una festa més abat el seu cor. La covardía sols escolta'l so dels clarins. Mes no som covards, som homes y savis per sempre. Altiva cosa es empendre'l desitg y ser senyor de l'alegría. Les escabrositats de l'àbim reposen sota la quilla de la nau que'ns porta, y si un escafandrer hi davalla y pot tornar sà a flor d'aigua, sà, allavors la seva rialla, quan riu de nou, val un munt d'or.

OTTEGEBE (*se desperta*)

Qué voleu de mí?

BENET (*a Ottegebe*)

Baixa! t'ho prego...

ENRICH

No, en lloch de baixar, redréssat orgullosa! Aixécat!

OTTEGEBE

(*s'aixeca trémola y benaventurada*)

Sigui com ho vols, senyor!

ENRICH (*al Pare Benet*)

Fes el teu deber! acaba l'obra.

(*El Pare Benet cambia'ls anells de l'un a l'altre y la campana comensa a brandar pausadament*).

OTTEGEBE

Has patit molt, pobre Enrich!

ENRICH

Més has sofert tu! No'n parlem d'això, es-

posa. Està escrit en el llibre sant que després del dolor segueix el goig.

OTTEGEBE

Succeeix tot al teu pler.

BENET

Axís ha passat! (*Enrich s'abrassa ab Ottegebe y es confonen els dos en un bes ardent*).

OTTEGEBE

Enrich! Si ara'm ve la mort, serà molt dolsa.

ENRICH

(*posantse l'altre corona*)

Axís prench possessió novament del meu feude. Mort! Ressucitat! Dos mots que sols pot parlar ab la seva llengua de bronzo la campana de l'eternitat. Ara soch lliure! Voleu amunt, falcons meus! Enlaireu vostre vol, àligues meves!

TELÓ

A

En Enrich Gimenez

y

Na Marguerida Xirgu

AMICHS:

*Ab vostre talent y vostre entussiasme per l'obra de'n Gerhart Hauptmann, haveu creat l'*Enrich *y l'* Ottegebe *a l'escena catalana, fent ja molt difícil que se us superi en intensitat dramàtica y emoció artística.*

Vos prego, donchs, que com ofrena de la meva gratitut, me permeteu dedicarvos aqueix llibre y que la endressa vagi, tancant l'obra, en son darrer full. Lo dificil quan s'ha sigut el primer, es fer que no en vinguin d'altres darrera.

Vostre admirador y amich,

MARCH JESÚS BERTRAN.

Obres de MARCH JESUS BERTRAN

TEATRE

El Rey, comedia dramàtica original, en tres actes. (Agotada).

A costa de la vida, comedia dramàtica, original, en quatre actes.

Grandeza de alma, comedia adaptada lliurement a la escena espanyola, en tres actes.

La última noche, monòlech original.

Entreacto, monòlech original.

Rosa Bernd, drama en cinch actes, traducció del alemany (ab colaboració de'n Martí Alegre).

El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, també traduida del alemany, y abdós obres, originals de Gerhart Hauptmann.

NOVELA

Estéril juventud.

Las parodias de la vida.

TRILOGÍA.

I. SIN AMOR.—Historia de amores.
II. SIN DINERO.—Historia de una fortuna.
III. SIN VERGUENZA.—Una historia política.

Gracia. En colaboració ab l'Excelentíssim Senyor Don E. Bertràn Rubio.

De mal agüero, novela dramàtica.

CRITICA

Los Maestros Cantores de Nurenberg.

Entre el telar y el foso.

Efemérides musicales.

Divagando. (Monografíes artístiques y cròniques de viatge).

BIBLIOTECA "DE TOTS COLORS"

	Pessetes	
La llàntia del odi, tragedia en quatre actes, per Gabriele d'Annunzio. Traducció de Salvador Vilaregut . . .	2	
La fortuna boja, comedia en quatre actes, per Joseph Morató	2	
Papà ministre, drama en tres actes, per Gerolamo Rovetta. Traducció de Narcis Oller.	2	
¡Por! comedia en un acte, per Felix Duquesnel. Adaptació de Narcis Sicars y Salvadó (agotada)		50
Els mestres contistes. Volum primer. (Ivan Tourgenieff, Hégésippe Moreau, Eça de Queiroz)	1	
La campana submergida, rondalla escénica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann. Traducció de Salvador Vilaregut	2	
Les ales de cera, comedia en dos actes, per Manel Folch y Torres. . . .	1	50
Cor delator, monòlech, per Edgar Poe. Narració extraordinaria adaptada a la escena per A. Albert Torrellas. .		25
L'assumpció de Hannele Mattern, drama d'ensomni en dos actes, per Gerhart Hauptmann.	1	50
Els pobres menestrals, obra en tres actes, per Adrià Gual	2	
Els mestres contistes, Volum segón. (Conan Doyle, Catulle Mendés) . .	1	
Els picarols, rondalla de l'Alsacia en tres actes, per Erckmann-Chatrian. Traducció de Salvador Vilaregut. .	2	

	Pessetes
Joventut de Príncep, comedia en cinch actes, per Wilehlm Meyer Forster. Traducció de Carles Costa y Joseph María Jordá.	2
Gent d'ara, comedia en dos actes, per Eduard Coca y Vallmajor	1 50
Un cop de vent, pas de comedia per Joseph Morató	50
Cavallería Rusticana, Escenes sicilianes, per G. Verga. Traducció de Carles Costa y Joseph M.ª Jordà. .	75
Rosa Bernd, drama en cinch actes, per Gerahrt Hauptmann. Traducció de Martí Alegre y March Jesús Bertrán.	2
L'honor, topo en un acte, per Apeles Mestres.	50
Els mestres contistes. Volum tercer. (Carles Dickens. Nicolau Gogol.).	1
La familia Rocamora, drama en quatre jornades, per Pompeu Crehuet. . .	2
Un joch de cartes o Memorialistes ab lletra menuda, sainet en un acte, per Manel Folch y Torres.	75
El pobre Enrich, llegenda germànica en cinch actes, per Gerhart Hauptmann. Traducció catalana de March Jesús Bertràn	2

Preu: 2 ptes.